

OTDK-dolgozat

2023

NYÍREGYHÁZI EGYETEM
GAZDÁLKODÁSTUDOMÁNYI INTÉZET

A BREXIT ÉS ANNAK GAZDASÁGI, TÁRSADALMI HATÁSAI

BREXIT AND ITS ECONOMIC, SOCIAL IMPACTS

Szűcs Sándor

Konzulens: Dr. Nagy Zsuzsanna

Kézirat lezárásának dátuma: 2022. 11. 22.

Tartalom

BEVEZETÉS	1
1. TÉMAFELVEZETÉS	3
2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS	5
2.1. A Brexit lépésről lépésre	5
2.1.1. A Brexit előzményei 2013-ig.....	5
2.1.2. A bloombergi beszédétől a 2016-os referendumig.....	5
2.1.4. A 2018. évi események	6
2.1.5. A 2019. évi események	7
2.1.6. A 2020. évi események	8
2.1.7. A 2021 évi események	10
2.1.8. A 2022-es év eseményei	11
2.2. A Kilépési Egyezmény lényege	13
2.3. A Kereskedelmi és Együttműködési Megállapodás.....	22
III. ANYAG ÉS MÓDSZERTAN	33
IV. KUTATÁSI EREDMÉNYEK.....	41
4.1. Általános gazdasági mutatók.....	41
4.2. A vállalatok és a külkereskedelem	46
4.3. A Gazdasági ágazatok teljesítménye.....	50
4.4. Makrogazdasági és kormányzati, pénzügyi mutatók.....	53
4.5. Társadalmi mutatók.....	55
V. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK	60
VI. ÖSSZEGZÉS	63
SZAKIRODALMI JEGYZÉK.....	64
MELLÉKLETEK.....	I
1. számú melléklet:	II
2. számú melléklet.....	III
3. számú melléklet.....	IV
4.számú melléklet.....	IV
5. számú melléklet.....	IV
6. számú melléklet.....	V

TÁBLÁZATJEGYZÉK

1. táblázat: Idegennyelvű források	33
2. táblázat: A fő gazdasági és társadalmi fogalmak	34
3. táblázat: A nem-britek által birtokolt vállalatok részaránya, és a megtermelt GVA (millió font)	45
4. táblázat: A turizmus alakulása az UK-ból és az UK-ba 2016-tól 2021-ig	52
5. táblázat: A turisták költségeinek a megoszlása 2016-tól 2021-ig, millió font	52
6. táblázat: Az átlagos heti kereset, az átlagjövedelem, a medián jövedelem változása 2016-2021 között, font.....	55
7. táblázat: Az alkalmazásban állók és a betöltetlen álláshelyek száma 2016-2021, 1000 fő .	56
8. táblázat: Az inaktívok száma és aránya az UK lakosságában 2016-tól 2021-ig	57
9. táblázat: A munkanélküliek száma és százalékos aránya az UK-ban 2016-tól 2021-ig	58
10. táblázat: A HDI alakulása az UK-ban 2016-tól 2021-ig	58

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: Az éves GDP alakulása 2016-tól 2021-ig	41
2. ábra: A GDP százalékos változása 2016-tól 2021-ig	42
3. ábra: A bruttó hozzáadott érték változása 2016-tól 2021-ig	42
4. ábra: A fogyasztói árindex alakulása 2016-tól 2021-ig.....	43
5. ábra: Vállalatok alapítása és vállalatok megszűnése az UK-ban 2017-2022 között	44
6. ábra: Az FDI alakulása az UK-ban 2016-2020	45
7. ábra: A Nettó FDI változása az UK-ban 2016-2020	46
8. ábra: A brit vállalati szektor eladásai és beszerzései 2016-tól 2021-ig.....	46
9. ábra: Az export és az import összevetése az UK-ban 2016-tól 2021-ig	47
10. ábra: Az UK-nak az EU felé irányuló kereskedelmi mérlege 2016-tól 2021-ig, millió font	48
11. ábra: Az UK-nak az EU-19 felé irányuló kereskedelmi mérlege 2016-tól 2021-ig, millió font	48
12. ábra: Az UK nem EU felé irányuló kereskedelme 2016-tól 2021-ig, millió font.....	49
13. ábra: Az UK EU-ba áramló szolgáltatás külkereskedelme, millió font	50
14. ábra: Az UK EU-ba irányuló szolgáltatás külkereskedelmének egyenlege 2016-tól 2020-ig, millió font.....	50
15. ábra: Az UK kiskereskedelmi értékindexének alakulása 2016-tól 2021-ig, %.....	51
16. ábra: Az UK kiskereskedelmi volumenindexei 2016-tól 2021-ig.....	51
17. ábra: Az UK kormányának adóssága 2016-tól 2021-ig	53
18. ábra: A teljes államadósság alakulása a GDP százalékában 2016-tól 2021-ig az UK-ban	53
19. ábra: A nemzetközi fizetési mérleg változása az UK-ban 2016-tól 2021-ig, millió font...	54
20. ábra: A nemzetközi fizetési mérleg a GDP százalékában 2016-tól 2021-ig az UK-ban, %	55
21. ábra: A foglalkoztatási ráta alakulása az UK-ban 2016-tól 2021-ig, %.....	57
22. ábra: Az UK HDI értékeinek a változása (1990-2021)	59

BEVEZETÉS

Az Európai Unió létezését, életképes működését, szilárdságát és bővülését egészen 2016-ig alapvetőnek tekintette a nemzetközösség. 2016-ban olyan esemény történt, amely példátlan a kontinensünk történetében, hogy demokratikus úton egy tagállam, az Egyesült Királyság (UK) a közösségből való kilépés mellett döntött. A Brexit 2016 óta velünk van, és még nem egy teljesen lezárt folyamat, mert utóhatásai a mai napig velünk vannak. Az EU és az UK között „küzdelmes egymás-mellett-élés” figyelhető meg, a Kilépési Egyezmény, valamint a Kereskedelmi és Együttműködési Megállapodás betartása során.

A kérdés adott, vajon miért ennyire fontos téma a Brexit? Minden bizonyossággal azért, mert Brexit példát jelent egy olyan eseménysorozatra, hogy mi történhet akkor, hogyha egy vagy több tagállam kilép az Európai Unióból, és ezek az egykori tagállamok majd hogyan viselik ennek a pozitív és negatív hozadékait.

A Brexit tanulmányozására azért van szükség, ugyanis a magyar és EU-s kapcsolatok is éppen olyan rendezetlenek, és feszültek, mint a britek és az EU kapcsolata a Brexit referendum előtt, valamint ezzel együtt hozzávetőlegesen muszáj elgondolkodnunk a brit példa alapján, hogy mi történhet egy esetleges „Hexit” során, tehát Magyarország kilépése az Európai Unióból, ha megtörténik.

TDK dolgozatom fő célja, hogy körbejárjam a Brexit folyamatát, és annak utóhatásait, főleg gazdasági és társadalmi szempontból, továbbá meghatározó, releváns következtetéseket vonjak le, hogy ezeknek a szempontok alapján haladva megállapíthassam, hogy az Egyesült Királyság számára ténylegesen megérte-e a kilépés, vagy sem, valamint, hogy egyben kijelöljem a jövőbeli további kutatási lehetőségeket a brit és az uniós kapcsolatok tanulmányozására.

Amelyet még fontos hangsúlyoznom, hogy a dolgozat nem szociológiai, vagy politikai következtetések levonására készült, hanem csakis kizárólag gazdasági, társadalmi események, mutatók és következtetések elemzésére koncentrálódik, melyek közgazdász szemszögből kerülnek tárgyalásra. A kutatási eredmények megfogalmazása során nem célom sem a bentmaradási, sem a kilépési tábor támogatása.

Továbbá, a TDK dolgozattól nem lehet elvárni, hogy mélyreható, akár 10 éves előrejelzésre is alkalmas legyen, hiszen a megírása idején a Brexit átmeneti időszaka szűk 2 évvel került lezárásra. Arra válaszolni, hogy a Brexit mennyire fenntartható, és hogy milyen irányt fog venni a jövőben, elhamarkodott lenne. A dolgozat megírása során csakis a jelenkor Egyesült Királyságának Brexit utáni elemzését tűztem ki célul.

1. TÉMAFELVEZETÉS

A Brexit elemzéséhez alapvetően szekunder kutatást végeztem, tehát olyan eljárási módszertant, amely mások által publikált adatok, ismeretek, kutatási anyagok újra értékelését, és áttekintését jelenti más szemszögből nézve.

A vizsgálatok elvégzése azért is fontos, mert Magyarországon sem a politikai elit, sem az átlagos magyar emberek nem tudnak eleget, és nem is foglalkoznak eleget a Brexit témakörével. Ahhoz, hogy a kutatás során el tudjunk indulni, a következő hipotéziseket és kutatási kérdéseket fogalmaztam meg a Brexithöz kapcsolódóan:

A hipotéziseim:

- 1.) A brit gazdaság meggyengült egy bizonyos fokig.
- 2.) A kilépés alternatív költségei túllépik a kilépésből eredő hasznot. (Az alternatív költség a következőt jelenti: „elmaradó haszon, az alternatíva értéke, használdozati költség. Az a bevétel, amelyről lemondunk, amelyet feláldozunk.”) (NYE GTI, 2018:12)
- 3.) A brit gazdaság gazdasági elszigetelődésen nem ment keresztül.

A kutatási kérdések a következők:

- 1.) Hogyan alakult a brit gazdaság teljesítménye?
- 2.) Hogyan változott az életszínvonal a Brexit hatására az Egyesült Királyságban? (HDI)
- 3.) Van-e válság az Egyesült Királyságban a Brexit hatására? Ha igen, akkor milyen?

A fő célkitűzésem az, hogy meg tudjam válaszolni ezeket a kérdéseket, tudományos eljárásokkal, és bizonyítékokkal.

Az érthetőség, és a logikai menet egysége miatt a következőképpen építettem fel a dolgozatomat: először a Brexit folyamatát, és az utána lévő eseményeket tárgyaltam, majd ismertettem a 2 két egyezményt, amely keretbe foglalta a tárgyalásokat. A szükséges módszertan után elemeztem a jelen Egyesült Királyság gazdaságát, hogy választ tudjak adni a fent említett kutatási kérdésekre és hipotézisekre.

Ezek a következő feladatokkal jár együtt: összegyűjteni és értelmezni a kilépési folyamathoz tartozó idegen nyelvű forrásokat, részletezni az UK és az EU közötti egyezményeket, kiválasztani a megfelelő módszertant (főleg a leíró statisztikai témakörből), kiválasztani és részletezni azokat a mutatókat, amelyek relevánsok a feltett kutatási kérdésekre és hipotézisekre, melyeket meg is válaszolok a Következtetésekben. Utoljára, pedig kijelöljük, hogy milyen úton, és módon lehet a Brexit témáját továbbvinni tudományos területen.

2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

2.1. A Brexit lépésről lépésre

Ebben a fejezetben a Brexit folyamatát szeretném ismertetni. Terjedelmi okok miatt nincs lehetőség a teljes folyamat, események leírására, ezért a teljesség igénye nélkül évente szeretném ismertetni a főbb eseményeket.

2.1.1. A Brexit előzményei 2013-ig

Dolgozatomat először a „Brexit” szó eredetével és jelentésével kezdem. A szó, a „Grexit” szó mintájára jött létre a Greece és exit angol szavak összerántásából, amikor a 2010-es évek elején kétséges volt a görögök bentmaradása az eurozónán belül. Ennek mintájára a „British” és „exit” szavak összerántásával keletkezett a „Brexit” kifejezés, tehát az Egyesült Királyság kilépésére, és kilépési folyamatára vonatkozó szó. Maga a szó szintén a 2010-es évek elején épült be a köztudatba, még a 2016-os referendum előtt. (Hjelmgaard - Onyanga–Omara, 2016)

A The Guardian még 2012. 07. 01-én még arról cikkezett, hogy az akkori miniszterelnök, David Cameron határozottan elutasít egy népszavazást a bentmaradásról. vagy a kilépésről. (Sparrow, 2012)

2.1.2. A bloombergi beszédétől a 2016-os referendumig

David Cameronnak a saját állásfoglalását hamarosan újra kellett gondolnia, a kilépéspártiak erősödése és az UKIP (Az Egyesült Királyság Függetlenségi Pártja) előretörése miatt. Ebben a kettős szorításban a miniszterelnök már 2013. január 23-án már teljesen másképpen beszélt, és Bloombergben bejelentette, hogy támogatna egy népszavazást a Brexit kérdésében. (Walker, 2021)

A 2016. 06. 23-án megtartott népszavazáson a hivatalos eredmény a következő lett: a válaszadók 51,89%-a a kilépés mellett döntött, 48,11% pedig a bent maradás mellett. A politikai következmények sem maradtak el, David Cameron aznap benyújtotta a lemondását. (BBC NEWS, 2016)

Cameron megbízatása 2016. július 13-ával lejárt, helyét Theresa May vette át, aki a korábbi belügyminisztere volt.

2.1.3. A 2017. évi események

2017. január 26-án a kormányzat bemutatta az European Union (Notification of Withdrawal) Bill nevű törvénytervezetét a parlamentnek a kilépési folyamat megkezdéséhez. A 2017-es országgyűlési választások után 2017. június 19-én megkezdődött a valódi munka a kilépési folyamattal kapcsolatban, mely 2017. december 8-án zárult le ideiglenesen az évvégi zárás miatt, melyről aznap megjelent egy jelentés az Egyesült Királyságban (Walker, 2021)

Az első szakasz a következő elemekkel foglalkozott (Brit kormány, 2017):

- 1.) az EU-s polgárok védelme az Egyesült Királyságban, és a brit polgárok védelme az EU-ban
- 2.) Észak-Írország különleges helyzetének a tisztázása
- 3.) pénzügyi egyezkedés a brit befizetési kötelezettségekről az EU-ba (kb. 3500 és 3800 milliárd fontról lett volna szó)

2.1.4. A 2018. évi események

A következő lépcsőfok Theresa May mansion house-i beszéde volt 2018. március 2-án, ahol megerősítésre került, hogy (Internet 1):

- 1.) a Brexit végbe fog menni,
- 2.) lesz gazdasági megegyezés az EU és az Egyesült Királyság között,
- 3.) meg fogják védeni a brit és nem brit emberek érdekeit és biztonságát, de legfőbbképpen az ők munkáját
- 4.) az Egyesült Királyság továbbra is meg fogja őrizni demokratikus, toleráns berendezkedését
- 5.) meg kell őrizni a nemzet és az emberek szövetségét, unióját

2018 júniusában nem volt egy összefogott, érdemleges egyezmény az EU és az Egyesült Királyság között. Többek között a brit kabinet ezért találkozott Chequers-ben, ahol Theresa May a kabinet elé tárta az ún. Chequers tervet a kilépésre 2018. július 6-án. Mivel a Brexit folyamat a „hard” irányból a „soft” felé tolódott el, ez egyértelműen kormányválsághoz vezetett. (Crerar – Sabbagh – Stewart, 2018)

Az Európai Unió 2018. november 13-án prezentálta a May kormány számára a Kilépési Egyezmény tervezetét, amelyet november 14-én publikáltak a nagyközönség számára is. Ebben

leírásra kerül, hogy a lehetséges kilépés 2019. március 29-én megtörténik, és megerősítette a már 1. szakaszban lezárt és említett szempontokat, illetve azt, hogy az átmeneti időszak 2020. december 31-ig tart, és addig a brit EU-s tagságra vonatkozó vámuniós és egységes piac kitételek érvényben maradnak. (BBC NEWS, 2018)

A Kilépési Egyezményt végül elfogadta az Európai Tanács november 26-án. (Internet 3)

2.1.5. A 2019. évi események

A brit parlament összesen háromszor szavazott a Kilépési Egyezményről 2019 márciusáig, amelyet mind a háromszor el is utasított. (Walker, 2021)

A brit kormányfő meghosszabbítást kért, amit megadott az EU egészen 2019. október 31-ig. Egy feltételt kapott az Egyesült Királyság: 2019. május 23-án meg kell tartania az európai parlamenti képviselőválasztást. (Kuenssberg, 2019)

Az uniós képviselő választásra készülődéssel a May kormány bejelentette május 14-én, hogy június 3-án újabb szavazás lesz a Kilépési Törvényről, amely nemcsak a törvényről fog szólni, hanem magáról a kilépésről is egyben. (Cooper, 2019a)

A heves elutasítottság miatt a június 3-ai szavazást elhalasztották. (Cooper, 2019b)

Theresa May ezek hatására május 24-én bejelentette a lemondását, amellyel június 7-vel megszűnik a Konzervatív Párt vezetői pozíciója, és az új vezető megnevezésével a miniszterelnöki megbízatása is megszűnik. (Dallison – Mctague, 2019)

Lemondása után az egykori külügyminiszter, Boris Johnson követte (2019. július 24).

A 2019. augusztusi eseményekből Boris Johnson parlament feloszlató lépése váltott ki heves ellenállást és vád érte a miniszterelnököt, hogy a parlamentet azért oszlatná fel 5 hétre, hogy az esetleges rendezetlen Brexit esetén a parlament ne tudja azt megakadályozni. (Witchell, 2019)

A Legfelsőbb Bíróság szeptember 24-ei döntésével a parlament feloszlatását törvénytelennek minősítette, így a parlament másnap, 2019. szeptember 25-én újra össze tudott ülni. (Walker, 2021)

Ezután pár nappal, 2019. október 3-án a brit miniszterelnök az brit alsóház számára bemutatott egy új Brexit egyezséget, melynek a lényege az, hogy Észak-Írország bent marad gyakorlatilag az EU-s egységes piacán, nem lesz az ír és észak-ír határon semmilyen ellenőrzés, a vámhatár Nagy-Britannia és Észak-Írország között fog húzódni. (Adler, 2019a)

A britek szerencséjére az Európai Tanácsot képviselő nagykövetek gyűlésén 2019. október 28-án pozitív döntés született az újabb meghosszabbításról, így az új, és egyben végső kilépési időpont 2020. január 31-e lett. (Adler 2019b)

Az eredeti parlament november 6-ával feloszlásra került, és az új brit parlamenti választás 2019. december 12-re került kiírásra.

A választások eredménye értelmében 2019. december 17-én összeült az új törvényhozás, és 19-én került bemutatásra került az új The European Union (Withdrawal Agreement) Bill, tehát a Kilépési Törvény. (Walker, 2021)

2.1.6. A 2020. évi események

A brit alsóház elfogadta 2020. január 22-én a Kilépési Egyezményt, eltörölve az összes módosítást, amelyet a felsőház addig megtett. (Walker, 2021)

Ezek után az EU parlamentje 2020. január 29-én elfogadta a Kilépési Megállapodást. (Walker, 2021)

A koronavírus helyzet miatt az EU és a britek június végére halasztották el a tárgyalások folytatását. Ez azért is minősült kétséges döntésnek, mert 2020. június végére mind a két fél meg akart állapodni a halászat és az irányítási standardok ügyében. (Fox, 2020)

2020-ban több forduló telekonferenciákat tartottak a felek, amelyek nem hoztak eredményt. (Rankin, 2020)

Eközben az Egyesült Királyság számára lejárt a lehetőség arra, hogy további meghosszabbítást kérjen 2020. június 30-ával az átmeneti időszak esetén. (Walker, 2021)

A holtpontra jutott tárgyalásokkal kapcsolatban Boris Johnson úgy nyilatkozott 2020. szeptember 7-én, hogyha október 15-ig nem lesz megállapodás, akkor kereskedelmi egyezmény sem lesz az átmeneti időszak végére. (Elgot – O’Caroll – Rankin, 2020) Hasonlóan nyilatkozott Michel Barnier is augusztus 26-án, hogy az Európai Tanács, és EU parlamentje, és a brit parlament is el tudja fogadni a kereskedelmi megállapodást, ahhoz október 31-ére készen kellene lennie az egyezménynek. (Reuters hírügynökség, 2020)

2020. október 15-én, az EU állam és kormányfői találkoztak az Európai Tanácsban, és a britekkel való kereskedelmi egyezmény esetében ragaszkodtak az eredeti álláspontjukhoz, így az előre mozdulás lehetősége itt is kudarcot vallott. (Bofley, 2020)

Miközben a brit belpolitika az Internal Market Bill nevű törvényre koncentrált, az intenzív tárgyalások is meghozták az eredményét, november 20-án Ursula von der Leyen úgy nyilatkozott, hogy jelentős előrehaladást értek el novemberben a tárgyalófelek. (BBB NEWS, 2020 a)

A brit kormány igyekezett némileg enyhíteni a feszültségeket, ezért 2020. december 8-án az EU és Egyesült Királyság Vegyes Bizottságának alelnökei bejelentették a megegyezéseiket, főleg az Észak-Ír Protokoll esetében, (Walker, 2021)

Az idő szorításában mind a két fél hajlandó volt engedni, így 2020. december 24-re megalkotásra került az „EU-UK Trade and Cooperation Agreement”, tehát az Európai Unió és Egyesült Királyság Kereskedelmi és Együttműködési Megállapodás. (Európai Bizottság, 2020a)

Az Európai Tanács 2020. december 28-án elfogadta a Megállapodást, de függővé tette azt az Európai Parlament 2021-es döntésétől. (Walker, 2021)

Ezután, a Megállapodást a brit parlament 2020. december 30-án ratifikálta, ahol gyorsított eljárásban a királynő is szentesítette még aznap a törvényt, amely érvényességével, mint „European Union (Future Relationship) Act” néven vonult be a történelembe. (BBC NEWS, 2020b)

2.1.7. A 2021 évi események

A 2020-ban kiépült bizalom légkörét hamar megtörte az, hogy az Európai Unió arra hivatkozva, hogy harmadik országba nem juthat illetéktelenül COVID19 elleni vakcina, 2021. január 29-én a Bizottság kibocsátott tervezetében az Észak-Ír Protokoll tizenhatodik cikkelyében való eljárást akarta volna megindítani, hogy Észak-Írországra ne érkezzen vakcina Írország felől. Mivel túl nagy volt az ellene való tiltakozás, így a Bizottság azonnal, még aznap visszavonta a tervezetet. (Horgen-Jones – Moriarty – O’Leary, 2021)

2021. március 3-án az Észak-Írorszáért felelős államtitkár, Brandon Lewis bejelentette, hogy az Egyesült Királyság egyoldalúan meghosszabbítja a termékek és szolgáltatások szabad áramlására vonatkozó „türelmi időszakot”. (Internet 2) Termesztésen az egyoldalú hosszabbítás nem nyerte el az EU tetszését, így 2021. március 15-én a Bizottság hivatalos levélben értesítette az Egyesült Királyság kormányát, hogy jogi eljárást fog kezdeményezni a nemzetközi szerződés megsértése miatt. (Európai Bizottság, 2021a)

2021. április 28-án az EU parlamentje is megszavazta az EU és az Egyesült Királyság közötti kereskedelmi és együttműködési megállapodást, amely érvénybe 2021. május 1-én lépett. (Európai Parlament, 2021)

A következő nagy lépcsőfok a brit kormány által kibocsátott ún. „Command Paper” 2021. július 21-én. A fő üzenete ennek a dokumentumnak, hogy ha az Észak-Ír Protokoll nem éri el az eredeti célját, az egészet újra kell tárgyalni (Garner, 2021)

Az EU válaszára erre a következők voltak: 2021. július 26-án kibocsátott két javaslatot a gyógyszerekkel és az állat- és növényegészségügyi intézkedésekkel kapcsolatban. (Európai Unió, 2021)

Meg kell említenünk, hogy a koronavírus is beleszólt a Brexit utáni kereskedelmi tárgyalásokba. A brit kormány azért, hogy segítsége a saját vállalkozásait, bejelentette azt 2021. szeptember 14-én, a különböző ellenőrzéseket és bejelentések kezdő határidejét elhalasztotta 2021. október 1-ről a 2022-es évre. (Brit kormány, 2021)

Mielőtt a helyzet túlzottan el nem mérgesedett volna, az Unió Bizottsága hajlandó volt engedni, méghozzá azzal, hogy határozatokat bocsátott ki 2021. október 13-án, hogy segítse a Protokoll érvénybeléptetését. (Európai Bizottság, 2021b)

2021. október 28-án a belfasti Queen University közzétette az Észak-Írországból végzett közvéleménykutatását. A válaszadók többsége úgy látta, hogy a Protokoll jelenlegi formája gazdasági értelemben nagyon hátrányos következményei vannak Észak-Írországra nézve. (Hayward – Phinnemore – Whitten, 2021)

2021 decemberének első fele szintén tárgyalásokkal teltek, amelyekről a felek tweetjeikben számoltak be ezekről a nagyközönségnek. A felek megállapodást írtak alá 2021. december 17-én, amely hosszútávon garantálja Észak-Írország gyógyszerellátását az Egyesült Királyság felől, valamint azt, hogy a gyógyszerekre vonatkozó türelmi idő meghosszabbításra kerül, egészen 2022. december 31-ig. (Európai Bizottság, 2021c)

2.1.8. A 2022-es év eseményei

2022. január 26-án Boris Johnson nyilatkozatában bejelentette, hogy kik lesznek azok a képviselők, akik az EU-UK Parlamenti Partnerségi Gyűlésben fognak részt venni, amelynek feladata az lesz, hogy fórumot biztosítson a további tárgyalásokhoz és a különböző vélemények megosztásához. (Internet 3)

Ezek után 2022 februárját a kölcsönös politikai találkozások és utazások jellemezték, különböző vegyes nyilatkozatok kibocsátásával. Amely fontos ebből az időszakból, az a 2022. február 18-án kibocsátott EU-jelentés a hivatalos vámkezelésről, valamint az Észak-Írországra belépő áruk és állatok ellenőrzéséről, és arról, hogy az észak-ír határellenőrzési pontok rendben, az EU követelményeinek megfelelően találhatók. Ez a jelentés csak a 2021. júniusi állapotokra vonatkozott. Az EU Bizottsága egyáltalán nem volt elégedett ezzel az állapottal, mert sem humán, sem egyéb tárgyi erőforrás nem került az UK részéről mozgósításra. (Európai Bizottság, 2022a)

2022. április 12-e fontos állomás, hiszen az Európai Tanács ekkor fogadta el a következő direktívák megváltoztatását: 2022/641 és 2022/642. Ezeknek a lényege az, hogy a 2021 decemberében elfogadott egyezmény értelmében a gyógyszerek szabad áramlása megvalósul Nagy-Britannia és Észak-Írország között. (Európai Bizottság, 2022b)

A 2022. május 5-én rendezett észak-ír választás hatása a Brexit folyamatra jelentős, hiszen ennek hatására Lizz Truss brit külügyminiszter 2022. május 10-én felszólította az Egyesült Királyság hivatalnokait, hogy azonnal kezdjék meg a Protokoll egyoldalú megváltoztatását. Ez a következőt jelentette: megszüntetni az áruellenőrzést az Észak-Írországba érkező árukon, az EU bíróságának jogköreit korlátozni, valamint megszüntetni az észak-ír vállalatok EU-s követelményeinek a betartását. (Elgot – O’Carroll, 2022)

Az EU válasza sem maradt el. A Maroš Šefčovič által megírt határozatban kijelentette 2022. május 10-én, hogy az egyoldalú változtatások nem hoznak eredményt. (Internet 4)

Maroš Šefčovič 2022. május 17.-én újabb határozatot bocsátott ki, amelynek fő mondanivalója az, hogy a Kilépési Megállapodás, valamint a Kereskedelmi és Együttműködési Megállapodás két törvénybe iktatott egyezmény, de az EU is keresi a gyakorlati megoldásokat a nehézségekre. (Internet 5)

A következő fontos állomásunk 2022. június 13. Ekkor került sor a *Northern Ireland Protocol Bill* nevű törvénytervezet bemutatására. Az eredeti Protokollt jó pár pontjában megkerülte a törvényt. (Brit parlament, 2022)

2022. június 15-én az EU megkezdte a folytatását az első kötelezettségszegési eljárásnak, amelyet „megfontolt vélemény” (reasoned opinion) szintre emeltek. Ez azt jelentette, hogyha erre az UK kormánya nem válaszolna két hónapon belül, akkor az Európai Unió Igazságügyi Bíróságához kerülne át az ügy, amit a mezőgazdaságból származó élelmiszerek megfelelő tanúsítványok hiánya miatt indított az Európai Bizottság. Nem csak egy második, hanem egy harmadik eljárást is megindított az EU Bizottsága. A 2. eljárás arról szólt, hogy az UK nem rendelkezett sem humán, sem anyagi, sem infrastrukturális háttérrel ahhoz, hogy az Észak-Írországba Nagy-Britannia felől érkező termékeken elvégezze a szükséges ellenőrzéseket növény- és állategészségügyi szempontból. A harmadik eljárás olyan statisztikai adatok nyújtásának az elmulasztásáról szól, amely a Protokoll értelmében meg kellett volna tennie. (Európai Bizottság, 2022c)

A helyzetet az sem segítette, hogy Boris Johnson bejelentette a lemondását 2022. július 7-én, amellyel még tovább nőtt a brit belpolitikai bizonytalanság. (Internet 6)

2022. július 22-én, az EU Bizottsága négy új kötelezettségzegési eljárást kezdeményezett az Egyesült Királysággal szemben. Ezeknek a lényege és tartalma a következő pontokban található:

- 1.) Az UK nem felelt meg a vámoltatási elvárásoknak, a felügyeleti elvárásoknak, és a kockázati ellenőrzéseknek sem a Nagy-Britanniából Észak-Írországra tartó termékek esetében.
- 2.) Az UK nem értesítette a Bizottságot arról, hogy azaz EU törvénykezés, amely a jövedéki adót szabályozza, átültetésre került-e a brit törvénykezésbe.
- 3.) Az UK szintén nem értesítette a Bizottságot arról, hogy a jövedéki adó az alkoholokra és az alkoholos italokra az EU-s szabályok alapján kivételre kerültek-e.
- 4.) Az UK nem alkalmazza az EU által előírt áfa szabályokat az elektronikus kereskedelem esetében, amely szabályra épülő informatikai rendszert Import One-Stop Shopnak neveznek.

Az UK számára az EU Bizottsága két hónapra való időt engedett meg a válasz megfogalmazására, mielőtt az eljárások további szintre emelkedtek volna. (Európai Bizottság, 2022d)

2.2. A Kilépési Egyezmény lényege

A Kilépési Egyezmény az EU és az Egyesült Királyság tárgyalásainak az eredménye, amelyek 2017 és 2019 között zajlottak le, és az érvénybe lépése pedig 2020. január 31-én, éjfélkor került sor közép-európai idő szerint. Bevezetésképpen elmondhatjuk, hogy a következő fő témakörökkel foglalkozik az Egyezmény (amelyek az Egyezmény 6 fő részei, és 3 Protokolljai is egyben): (Európai Bizottság, 2020b):

- 1.) rész: Közös és általános rendelkezések
- 2.) rész: Polgárjogok
- 3.) rész: Más, fontos „elválasztási témák”, melyek megosztásra kerülnek az EU és az UK között a kilépés után
- 4.) rész: Egy átmeneti időszak 2020 végéig
- 5.) rész: Pénzügyi rendezések
- 6.) rész: A változások és az átmenetek kormányzása, irányítása vagy másnéven intézményi és végső rendelkezések
- 7.) rész: Az Írországi és az Észak-Írországi Protokoll
- 8.) rész: Protokoll a ciprusi független bázisterületekről
- 9.) rész: A Gibraltári Protokoll

Ezután szeretném ismertetni a fő részeit, vagyis jegyzőkönyveit a Kilépési Egyezménynek:

1. rész: Közös és általános rendelkezések:

Ezek a rendelkezések adják meg, hogy hol lehet alkalmazni az egyezményt, illetve, hogy milyen általános jogelveket, rendelkezéseket kell betartani a végrehajtás során. Ezen kívül, tartalmaz rendelkezéseket, amelyek alapján az Egyezményt csakis EU-s jog alapján lehet értelmezni, és alkalmazni, mint például az EU Alapjogi Chartájában foglaltak alapján. Miért is fontosak ezek a tények? Azért, mert így a Kilépési Egyezmény ugyanazt a jogharmonizációt éri el az Egyesült Királyságban, mint az EU bármelyik tagállamában. Itt találhatjuk azt a fontos jogelvet, hogy az egyezményt egyik szerződő félnek sem szabad aláásnia a törvénykezései, és jogi eljárásai során, valamint egymást kölcsönösen segíteniük kell a szerződő feleknek a kötelezettségek elvégzése során. (HERBERT SMITH FREEHILLS LLP, 2021)

2. rész: Uniós polgárok jogai

A polgárjogok alkalmazása azért fontos, mert közel 3 millió Uniós polgár él az Egyesült Királyságban, és 1 millió brit állampolgársággal rendelkező lakos él az EU-ban. A kérdés adott, hogy kiket is fednek le ezek a jogi rendelkezések? Az előbb említett lakosok mellett az ők családtagjaikat, a születendő gyermekeiket a Brexit előtt, és után is a születési helytől függetlenül, továbbá a határmenti munkavállalókat, és önfoglalkoztatókat is védik ezek a rendelkezések. A következő jogokat védi a Kilépési Egyezmény:

- 1.) Tartózkodási jog: ezt az EU törvényei védik, mint például a szabad mozgáshoz tartozó jog.
- 2.) A társadalombiztosításhoz való jog: fentebb említett személyek az egészségügyi ellátáshoz való jogát, valamint a nyugdíj és egyéb szociális juttatások eléréséhez való jogát foglalja magába.
- 3.) A munkavállalók és az önfoglalkoztatók jogai: szintén az EU törvényei garantálják a védelmüket főleg a határmenti munkavállalók esetében.
- 4.) Szakmai képesítések elismerése: az Egyezmény részletezi, hogy mely képesítések kerülnek elismerésre, és melyek nem.

Ezen kívül az uniós polgárok jogaival foglalkozó cikkelyek a diszkrimináció elleni fellépést is magukba foglalják, valamint azt is, hogy a dokumentumok kiállítási költségei sem lehetnek a fent említett „védett” csoport esetében sem nagyobbak, mint a törzsgyökeres helyi lakosoknak. (Európai Bizottság, 2022b)

3. rész: „Elválasztási témakörök”/„Separation Issues”:

Ez a rész olyan eseményeket, eseteket fed le, melyek valószínűleg az átmeneti időszak végéig, vagy azon túl is tartani fognak, meghatározóak lesznek az EU és UK kapcsolatokban, és nem tartoznak bele közvetlenül a fenti rendelkezésekbe. Továbbá tartalmazza azt is, hogy az ezekkel kapcsolatos gyakorlati és elméleti problémák hogyan kerülhetnek feloldásra. A következő témakörökkel foglalkozik ez a rész:

- 1.) Termékek a piacon
- 2.) Ügyletek, melyek a vámeljáráshoz, az áfához, és a jövedéki adóhoz kapcsolódnak
- 3.) A szellemi termékekkel kapcsolatos jogok védelme az UK-ban
- 4.) Folytatólagos együttműködés igazságügyi és rendőrségi téren a bűnüldözésben
- 5.) Folytatólagos együttműködés igazságügyi téren civil és kereskedelmi ügyekben
- 6.) Adatok és információk biztonságos kezelése, melyeket az UK kap az Uniótól az átmeneti időszakban
- 7.) Rendelkezések a közbeszerzések és az ahhoz hasonló eljárások szabályozásáról
- 8.) Euroatommal foglalkozó témakör
- 9.) Az EU igazságügyi és adminisztratív eljárásai
- 10.) Adminisztrációs együttműködési eljárások az EU-s tagállamok és az UK között
- 11.) Privilegiumok és mentességek azon személyek részére, akik az EU-s tagállamokból származnak, de brit kormányzó testületben dolgoznak, vagy britek, és EU-s kormányzó testületben dolgoznak
- 12.) Más, kisebb volumenű kérdéskörök az EU intézményeivel, testületeivel, hivatalaival, és ügynökségeivel kapcsolatban (HERBERT SMITH FREEHILLS LLP, 2021:4)

Ezt a 12 fontos témakört szeretném kifejteni részletesebben (Európai Bizottság, 2020b):

1.) Termékek a piacon, és 2.) Ügyletek, melyek a vámeljáráshoz, az áfához, és a jövedéki adóhoz kapcsolódnak:

Minden termék, amelyeket törvényesen helyeztek forgalomba az átmeneti időszak vége előtt az UK-ban, vagy az EU-ban, továbbra is szabadon áramolhattak módosítások és újra címkézések nélkül. Mivel ekkor még nem volt készen a Kereskedelmi és Együttműködési Megállapodás, így a Kilépési Megállapodás úgy rendelkezett, hogy az átmeneti időszak vége után az EU és az UK közötti határon átnyúló tranzakciókra is ugyanazon szabályok vonatkozzanak, mintha az UK 3. ország lenne. (Főleg a vámok, az áfa elszámolásban, az áfa jóváírásában és visszatérítésében, valamint a jelentendő kötelezettségekben mutatkozott meg.)

3.) A szellemi termékekkel kapcsolatos jogok védelme az UK-ban:

Ezek a rendelkezések kimondják, hogy minden trademark, design jog, növény- és állatfajták stb. oltalmi jogai az UK-ban továbbra is védettek maradnak. Az ezekhez kapcsolódó EU-s rendelkezések lefordítása és átalakítása az UK törvénykezésébe automatikus és ingyenes lesz.

4.) Folytatólagos együttműködés igazságügyi és rendőrségi téren a bűnüldözésben:

Itt a fő felmerülő kérdés az lehet, hogy ez az együttműködés hogyan működhet a gyakorlatban? Ha egy Európai Unióban körözött személyt letartóztatnak az Egyesült Királyságban, akkor az Egyesült Királyság köteles kiadni azt a köröző tagállamnak. Továbbá, az UK és az érintett tagállam(ok) vegyes nyomozói csoportot állítanak fel a nyomozások elősegítése céljából.

5.) Folytatólagos együttműködés igazságügyi téren civil és kereskedelmi ügyekben:

Az átmeneti időszak végéig a határon átnyúló perek rendezésében az Unió jogforrásait kellett a bíróságoknak követni. Az átmeneti időszak után UK már nem tartozik az Európai Unió joghatósága alá, nem érvényesül a közösségi jog közvetlen hatálya sem.

6.) Adatok és információk biztonságos kezelése, melyeket az UK kap az Uniótól az átmeneti időszakban:

Az átmeneti időszak végéig, és utána is az Egyesült Királyságnak meg kell felelnie az EU adatvédelmi standardjainak, amíg az EU nem ismeri el azt, hogy az UK által önállóan felállított informatikai rendszerek biztonsága nem ekvivalensek az EU-éval.

7.) Rendelkezések a közbeszerzések és az ahhoz hasonló eljárások szabályozásáról:

Mindenfajta beszerzés, amely közbeszerzés is lehet, az átmeneti időszak végéig csak az erre vonatkozó EU-s törvények alapján történhet. A részletesebb szabályozásokat a Kereskedelmi és Együttműködési Megállapodásban tárgyaljuk.

8.) Euroatommal foglalkozó témakör:

A következő pontok vonatkoznak az Egyesült Királyságra a kilépés után:

- a.) Az UK teljes mértékben felelős a saját nukleáris biztosítékainak a felállításában, amelyekre az az EU kikötése, hogy meg kell felelnie az Euratom az EU-s nukleáris energiafelhasználás egyezményeinek a lényegével.
- b.) A különleges hasadó anyagok, amelyek az Euroatom tulajdonai az UK-ban, átruházásra kerülnek tulajdonjogban az Euroatomról az UK-ra. A tagállamok

hasadóanyagainak az esetében az Euratom támogatja a hasonló átruházást, vagy vásárlást.

- c.) A nukleáris energia előállításához és hasznosításához szükséges felszerelés, amely az UK-ban található az EU részéről az UK számára kerül átadásra, amelyért az EU kárpótlást kér könyv szerinti áron.
- d.) Az Euratom nemzetközi egyezményei nem lesznek érvényesek az UK atomenergia szektorára, az UK-nak kell ezeknek a szerződések pótlásáról gondoskodni.
- e.) Az elhasznált fűtőanyagok és a nukleáris hulladék abban az államban marad, ahol az előállításra került.

9.) Az EU igazságügyi és adminisztratív eljárásai:

Az átmeneti időszak végéig az EU Bíróságának joghatósága megmarad, mindazokban az ügyekben, amelyet az átmeneti időszak végéig brit bíróságok elé tártak. Ezeknek az ügyeknek a lezárásában EU-s jogforrásokat kell alkalmazni a végső bírói döntésig. Továbbá, a brit EU-s tagsággal együtt járó EU-s kötelezettségek teljesítését az EU ellenőrizheti, és az átmeneti időszak után 4 éven belül ezeknek a kötelezettségek megszegése után is kötelezettszegési eljárást indíthat.

Ami az adminisztratív eljárásokat illeti, az átmeneti időszak végéig a kormányzati, törvényhozói, és egyéb adminisztrációt az EU-s törvények alapján kell elvégezni. Leginkább a verseny- és államai támogatások szabályozására vonatkozik. Továbbá a Kilépési Egyezmény ezen része hangsúlyozza, hogy az állami támogatásokra és az OLAF-ra is egységesen az a szabály vonatkozik, hogy az átmeneti időszak után is köteles az UK megfelelni az ezekkel foglalkozó EU-s jogszabályoknak.

12.) Más, kisebb volumenű kérdéskörök az EU intézményeivel, testületeivel, hivatalaival, és ügynökségeivel kapcsolatban:

Az EU privilégiumai és mentességei megmaradnak az UK-ban az átmeneti időszak végéig. Ezen kívül mind a 2 szerződő fél kötelezi magát arra, hogy a hivatalos titkokat megőrzi. Ez azt is jelenti, hogy ez azokra az információkra és dokumentumokra is vonatkozik, amelyeket az UK akkor kapott, amikor EU-s tag volt. Illetve, még azt is jelenti, hogy az átmeneti időszak vége után is ugyanolyan védelmet és titkosítást kell biztosítani, mint az átmeneti időszak vége előtt. (Európai Bizottság, 2020b)

4. rész: Átmeneti időszak:

Az eredeti elképzelések alapján 2020. december 31.-ig tartott az átmeneti időszak, amelyet 2020. június 30.-ig meg lehetett volna hosszabbítani 1 vagy akár 2 évvel is, de ezzel az Egyesült Királyság nem élt. Fontos megjegyezni, hogy az EU-s törvények is alkalmazásban maradtak az UK-ban, hogy a jogi környezet ugyanolyan maradjon az Egyesült Királyságban, mint a Brexit előtt. Továbbá, az az elv is érvényesült, hogy a közösségi, azaz EU-s törvények felsőbbrendűek, mint a hazai törvényhozás törvényei az átmeneti időszak végéig.

Másrészről, mivel az UK kilépése megtörtént 2020. január 31.-vel, így az átmeneti időszakban már nem volt az EU-s intézményekben és ügynökségekben képviselte, sem döntési joga, legfeljebb pár bizottság munkájában küldhetett képviselőket, megfigyelő szerepkörrel.

Valamint, az UK, mint független állam, 2020. február 1-től szabadon köthetett nemzetközi egyezményeket azzal a kritériummal, hogy ezek a szerződések csak az átmeneti időszak vége után léphettek érvénybe. (HERBERT SMITH FREEHILLS LLP, 2021)

Természetesen az átmeneti időszak végéig az UK az EU vámuniójának és egységes piacának is a tagja maradt, valamint kötelezően betartotta az Unió által kötött nemzetközi szerződéseket is.

Utoljára a halászatot kell megemlítenünk, hogy erről hogyan rendelkezett a Kilépési Egyezmény, mivel a Brexitnek ez volt az egyik legérzékenyebb pontja. Az átmeneti időszak végéig az EU rendelkezéseit kellett az UK-nak követnie, míg az azutáni rendelkezéseket a Kereskedelmi és Együttműködési Megállapodásban fogom tárgyalni. (Európai Bizottság, 2020b)

5. rész: A pénzügyi rendezés:

Az UK részéről azért szükséges egy egyszeri, tehát egyösszegű rendező összeg befizetése az EU-nak, hogy az EU költségvetésébe a tagságból eredő kötelezettségek rendezésre kerüljenek, és az UK tagságából eredő testületi, és intézményi adatai és képviseleti is törlésre kerüljenek. A nettó befizetések 2016 és 2019 között körülbelül 7-7,5 billió fontot tettek ki évente, továbbá az egyszeri, rendező összeg befizetése nettó 12,6 billió font volt az EU kedvezményével csökkentve 2020-ban. Továbbá, az UK ígéretet tett arra, hogy a 2014 és 2020 közötti időszakra az összes pénzügyi kötelezettségét teljesíti. A pénzügyi rendezés lebonyolítására 3 fő pontot határozott meg az EU (Európai Bizottság, 2020b):

- a.) Egy tagállam sem fog többet befizetni, vagy kevesebbet kapni, mert az UK kilépett az Unióból
- b.) Az Egyesült Királyságnak be kell fizetnie a tagságból eredő összes pénzügyi kötelezettségét
- c.) Az UK-nak nem kell korábban, sem többet fizetnie, csak úgy kell, mintha tagállam maradt volna. (Európai Bizottság, 2020b)

Ezen kívül, az UK továbbra is az EU 2014 és 2020 közötti költségvetési programjainak a kedvezményezettje maradt, tehát ennek a lezárásáig kaphat támogatást az EU-tól, ám ezekhez továbbra is be kellett tartania az ehhez kapcsolódó EU-s rendelkezéseket a kedvezményezetteknek. (HERBERT SMITH FREEHILLS LLP, 2021)

A pénzügyi rendezés során a következő események fognak történni (Európai Bizottság, 2020b):

- a.) az UK tagja marad az EU Trust Funds, és a Facility for Refugees in Turkey nevű főképp humanitárius jellegű pénzügyi alapoknak
- b.) az UK a tagja marad az European Development Funds-nak (tehát az Európai Fejlesztési Alapnak)
- c.) az UK az Európai Központi Bankba befizetett tőkéjét visszakapja úgy, hogy a Bank of England kapja meg azt a visszautalás során
- d.) az UK az Európai Befektetési Bankban lévő pénze szintén visszautalásra kerül valamikor 2019 és 2030 között, de nem számlapénzben, hanem egy lehívható garanciában. (Európai Bizottság, 2020b)

6.) rész: A változások és az átmenetek kormányzása, irányítása vagy másnéven intézményi és végső rendelkezések:

Ez a rész az intézményi rendelkezésekről szól, azért hogy biztosítva legyen az egyezmény hatékony menedzsmentje, végrehajtása, és betartatása kiegészítve ezt egy vitarendezési mechanizmussal.

A vitarendezési mechanizmus a legfontosabb témaköre a 6. egyezményrésznek. Először is, a két szerződő fél felállított egy Vegyes Bizottságot, ahol a nézeteltéréseket meg lehet vitatni. Amennyiben nem lehet az adott kérdést megoldani a Vegyes Bizottságon belül 3 hónap alatt, akkor 2 fél által létrehozott választottbíróság előtt kell az ügyet rendezni, melynek döntése kötelező érvényű mind az EU-ra, mind az UK-ra nézve. Amennyiben a döntést valamelyik fél

nem hajtja végre, akkor a másik félnek a választottbíróóság által megítélt kártérítési összeget kell megfizetnie. Az ügyek még tovább bonyolódhatnak, ha az EU-s törvényt is érint az ügy, így akkor a választottbíróóságnak kötelező az ügyet az EU Bíróságának is megküldeni, és így az EU Bírósága mondja ki a végső szót.

Ami a pénzügyi rendezést illeti, erre a feleknek 1 hónap áll rendelkezésre, míg a bíróságok döntését 6 hónapon belül kell végrehajtani. Ha a választottbíróóság döntését az egyik fél tartós jelleggel nem hajtja végre, akkor a sértett fél feljogosítást kap arra, hogy a Kilépési Egyezmény bizonyos részeit felfüggeszse a polgárjogokkal és még pár egyéb UK és EU közötti egyezményekkel foglalkozó részek kivételével. Ez a folyamat addig folytatódik, amíg a rendelkezéseket be nem tartó fél nem felel meg az Egyezmény rendelkezéseinek. (Európai Bizottság, 2020b)

A vitarendezési mechanizmuson kívül egyéb fontos rendelkezések is találhatóak. Például, az átmeneti időszak végétől számolva 8 éven át a brit bíróságok az EU Bíróságtól kérhetnek előzetes felvilágosításokat, amelyek azért fontosak, hogy a polgárjogok védelemben részesüljenek. (HERBERT SMITH FREEHILLS LLP, 2021)

7. rész: Az Írországi és az Észak-Írországi Protokoll:

Az Észak-Ír Protokoll az Irish Backstopot cserélte le. Ennek a cserének az a lényege, ahelyett, hogy az UK egésze a vámunió része marad, csak Észak-Írország marad a vámunió és az egységes piac tagja. A Protokollnak a következő a céljai (Európai Bizottság, 2020b):

- a.) Ne legyen semmilyen határellenőrzés az ír és az észak-ír határon
- b.) Az egész Ír Sziget gazdasága, valamint a Nagypénteki szerződés védelemben részesüljön
- c.) Megvédje az EU egységes piacát
- d.) biztosítsa azt, hogy Észak-Írország egyszerre marad az UK vámterületének a tagja is, és Észak-Írország is hasznosítani tudja az UK kereskedelmi politikájából származó előnyöket

Mivel Észak-Írország az egységes piac része, így az EU-s törvények jó része is egyben érvényben marad az észak-íreknél:

- a.) törvénykezés az áfán és a jövedéki adón a termékek estében
- b.) törvénykezés a termékekkel kapcsolatos követelményekről
- c.) egészségügyi szabályozások az állat- és növényegészségügyi ellenőrzésekben

- d.) szabályozások a mezőgazdasági termelés és marketing esetében
- e.) állami támogatások szabályozása
- f.) az Észak-Írországra belépő termékekre (legyen az Nagy-Britanniából érkező is) az Európai Unió Vámkódexe vonatkozik

Fontos még itt hangsúlyoznunk az ún. beleegyezési mechanizmus (consent mechanism) létezését. Ez azt jelenti, hogy az Észak-Ír Nemzetgyűlés olyan felhatalmazást kap, amely alapján dönthet a Protokollban foglaltak továbbviteléről, vagy elvetéséről a Protokoll elfogadása utáni 4. évben. Ez a jog kiterjed a termékekre, a vámokra, az Egységes Piac elektromos piacára, az áfára, és az állami támogatásokra.

Amennyiben az Észak-Ír Nemzetgyűlés nem adja a Protokoll pontjaihoz a hozzájárulását, az EU és az UK 2 évet adott magának arra, hogy új intézkedéseket hozzanak létre.

Természetesen, ez a Protokoll nemcsak az észak-ír határellenőrzés elkerüléséről szól kizárólagosan, hanem a következőkről is (Európai Bizottság, 2020b):

- a.) Közös utazási térség az Ír Sziget és az UK között, ahol a kapcsolódó jogok és privilégiumok is érvényesítésre kerülhetnek, az EU törvényeivel összhangban.
- b.) Az UK elkötelezte magát, hogy megvédi azon jogokat, garanciákat, és az egyenlőséget, amelyet a Nagypénteki Szerződés biztosít.
- c.) Észak és Dél együttműködés az Ír Szigeten, mint például az elektromosáram szolgáltatásban, a környezetvédelem, egészségügyi szolgáltatások, földművelés, járműforgalom, oktatás, turizmus, stb. területén. (Európai Bizottság, 2020b)

8.) rész: Protokoll a ciprusi független bázisterületekről:

Az angol elnevezésük után, mint Sovereign Base Areas után csak egyszerűen SBA-nak rövidítik ezeket a bázisterületeket. A fő célja az a ciprusi protokollnak, hogy az Akrotirin és Dhekeliaiban élő ciprusiaknak ne sérüljenek a jogai. Körülbelül ugyanolyan tartalommal rendelkezik ez a ciprusi protokoll, mint az Észak-Ír Protokoll.

Itt is a szabályozások a vámokra, adóztatásra, termékekre, a mezőgazdaságra, halászatra valamint növény- és állategészségügyi ellenőrzésekre terjed ki. Továbbá kijelentésre kerül, hogy a független bázisterületek a vámunió részei maradnak. Ezeknek a pontoknak az

alkalmazásával a ciprusi brit katonai tevékenységek biztosítva lettek. (Európai Bizottság, 2020b)

9.) rész: A Gibraltári Protokoll:

Ez a Protokoll főképp Spanyolország és az UK közötti adminisztrációs együttműködést tartalmazza Gibraltár tekintetében, hogy egységesen kerüljenek bevezetésre a Kilépési Egyezmény polgári jogokra vonatkozó része. Ezen kívül a Gibraltári Protokoll a kettős együttműködést kiterjeszti a dohány és egyéb termékek, környezetvédelmi, rendőrségi és vámügyi együttműködésre, az adóztatás, valamint a pénzügyi érdekek szabályozásaira. (Európai Bizottság, 2020b)

2.3. A Kereskedelmi és Együttműködési Megállapodás

A Kereskedelmi és Együttműködési Megállapodás azért került „csak” 2020-ban megtárgyalásra és elfogadásra, mert az Unió csakis független állammal akart tárgyalni, mint szerződő partnerrel. Magát a Megállapodást 2020. december 24-én sikerült elfogadnia a tárgyaló feleknek, és miután az EU Parlamentje 2021. április 27-én elfogadta, így az hivatalosan is érvénybe lépett 2021. május 1.-vel. Maga a Megállapodás 7 nagyobb részre tagolódik, és ezek 4 nagy pillért alkotnak, amelyre az egész Megállapodás épül.

Meg kell azonban jegyeznem, hogy maga a Megállapodás 400 oldalnyi fő szövegre, további 50 függelékkal rendelkezik 600 oldallal, és további 200 oldalra tagolódik, ahol ez a 200 oldal az áfa csalásokkal, társadalombiztosítással, valamint a vámokkal foglalkozik, valamint tartalmazza ez a 200 oldal a Kilépési Megállapodás 3 Protokollját. Dolgozatomban a pillérek alapján szeretném a Megállapodást bemutatni ebben a fejezetben. (Feás, 2021)

Ami a 7 fő részét illeti a Megállapodásnak, azok a következők (Feás 2021):

- 1.) rész: Általános és Intézményi Rendelkezések
- 2.) rész: Kereskedelem, szállítás, halászat, és egyéb rendezendő ügyek
- 3.) rész: A törvények betartatása, és igazságügyi együttműködés a bűnüldözésben
- 4.) rész: Tematikus együttműködések, főleg az egészségügy és a kiber-biztonság terén
- 5.) rész: Részvétel uniós programokban, szilárd pénzügyi menedzsment és pénzügyi rendelkezések
- 6.) rész: Vitakezelési mechanizmusok, valamint horizontális rendelkezések
- 7.) rész: Végrendelkezések

A Megállapodás 4 pillére a következők (Európai Bizottság, 2020c):

- 1.) pillér: Egy szabadkereskedelmi megállapodás
- 2.) pillér: Együttműködés társadalmi, gazdasági, környezetvédelmi, és halászati kérdésekben
- 3.) pillér: Partnerségi kapcsolat a polgárok védelme érdekében
- 4.) pillér: Átfogó irányítási keret

Fontos hangsúlyoznunk, hogy ez a Megállapodás szándékosan nem fed le mindent, az UK kérésére, mint például a külpolitika, a külső biztonság, és a védelem kérdéseit. Másrészt, nem tartalmazza az UK adatvédelmi megfelelőségét, az UK, mint harmadik. országnak az állat- és növényegészségügyi besorolását, valamint az UK felől az Unióba irányuló pénzügyi szolgáltatások egyenértékűségére sem terjed ki. Erről a három pontban az Unió egyoldalúan csakis önmaga szeretne rendelkezéseket hozni. (Európai Bizottság, 2020c)

Továbbá, az EU a jogbiztonság miatt ragaszkodott hozzá, hogy ne több kisebb szerződésben történjen az EU és az UK jövőbeli kapcsolatának a rendezése, hanem egy egészben mindent felölelő Megállapodásban, amelyre egy egységes irányítási keret vonatkozik, hogy a szerződösszegésekben való eljárások a teljes kapcsolatrendszerre kiterjedjenek, és, ami talán ettől is fontosabb, a bürokrácia ne legyen túl nagy. (Európai Bizottság, 2020c)

Ezen szükséges kitérők után megkezdjük a pilléreket tárgyalni sorrendben.

1.) pillér: A szabadkereskedelmi megállapodás:

Az 1. pillér tárgyalását azzal kezdeném, hogy az UK nem tagja tovább az egységes piacnak, sem a vámunióknak. Ugyanakkor, az 1. pillér vámmentes kereskedelmet köt ki mindazon termékekre, amelyeket az UK-ban állítanak elő, vagy dolgoznak fel (a Megállapodás mellékleteiben szabályozottan), és ugyanez igaz az EU esetében, tehát az EU-ban előállított, vagy feldolgozott termékek esetében sem lehet vámot szedni az Egyesült Királyság határán. Azon termékek esetében, amelyek nem felelnek meg a fent említett származási követelményeknek, ott mind a 2 fél köteles vámot szednie. (Ez a lehetőség a leginkább az UK felől érkező, a nem ott előállított, és a nem ott feldolgozott termékekre vonatkozik a leginkább.) (Feás, 2021)

Valamint, szeretném megjegyezni, hogy a Megállapodás alapján csak azoknak a kereskedőknek jár egy kedvezmény, akik az EU felől az UK-ba exportálnak. Ez a következő: vámmoltatás után a vámnyilatkozatot, és az eredetiségi igazolást fél éves határidővel kell benyújtaniuk önbevallás alapján. (Brit Kereskedelmi és Iparkamara, 2021)

Ezen kívül, az EU és az UK között nem lesz kölcsönös „megfelelőségi értékelés”. Ez azt jelenti, hogy az EU és az UK között áramló árukat mind az EU-ban, és mind az UK-ban igazolnia kell a kereskedőknek minden tekintetben a szabályok alapján való megfelelést, ahol a költségeket, és a papírmunkát is a kereskedőknek kell állni, illetve végrehajtani. Lehet, hogy ilyen „kölcsönös megfelelési értékelés” nincsen, ám az EU és az UK megállapodása alapján a következő árukra egyszerűsített tanúsítási folyamat vonatkozik: bor, biotermékek, gépjárművek, és a kemikáliák esetében. (Brit Kereskedelmi és Iparkamara, 2021)

Továbbá, az UK-nak azzal is meg kell a jövőben birkóznia, hogy az átmeneti időszak végével az EU által megkötött egyezmények (elsősorban kereskedelmi) az UK esetében érvényét veszítik, és ezért az UK keresi a lehetőségeket, hogy ezeknek a szerződésekből eredő előnyök folytatását biztosítani tudja. (Brit Kereskedelmi és Iparkamara, 2021)

Másrészről ki kell, hogy térjünk az Észak-Ír Protokoll működésére az új Megállapodásban. Az alapja a bevezetett „megbízható kereskedő rendszer”, amivel Észak-Írország és Nagy-Britannia között áramló áruk körülbelül 98%-a vámmentes. Ezen kívül, itt érvényesül a „naplemente” záradék, tehát 3 és fél évvel a tranzakció lebonyolítása után az adatok törlésre kerülnek. Valamint, a Protokoll kiegészült azzal, hogyha az EU nem elégedett a Protokoll működésével, ezt jelezheti a Vegyes Bizottságon keresztül. (Brit Kereskedelmi és Iparkamara, 2021)

További finomításon is átesett a Protokoll. Azokról a termékekről nem kell kilépési vámnyilatkozat, melyek Észak-Írországból Nagy-Britanniába tartanak, és az erről szóló információt a szállító és kompvállalkozások biztosítják az EU számára. Azonban már fordított esetben, amikor Nagy-Britannia felől érkezik áru Észak-Írországba, akkor kell belépési vámnyilatkozat. (Brit Kereskedelmi és Iparkamara, 2021)

A Protokoll újabb pontja, hogy az állami támogatásból kimaradnak Észak-Írországból a brit vállalatok, amennyiben nincsen közvetlen, valódi kapcsolatuk Észak-Írországgal. Valamint, a támogatásokban részesülő vállalatok nem lehetnek negatív hatással az EU és Észak-Írország

kapcsolatára, kereskedelmére. Ez azért fontos, mert a Vegyes Bizottság szerint sok olyan termék található, amely Nagy-Britanniából érkezve, Észak-Írországon keresztül az EU-ba juthatnak úgy, hogy nem megfelelő vámostatásuk. Többek között ezért iktatta be mind a 2 fél az eredetiség bizonyítását, hogy ez a veszélyforrás veszítsen a jelentőségéből. (Brit Kereskedelmi és Iparkamara, 2021)

Előnyként hangsúlyoznunk kell azt is, hogyha ez a szabadkereskedelmi megállapodás nem létezne, akkor WTO alapú lenne a kereskedelem, tehát a vámtételek sok helyen elviselhetetlenül nagyok lennének, mint például a hús és tejtermékek után 40%, a halkonzervek után 25%, az autók után 10% vámot kellene fizetni. (Európai Bizottság, 2020c)

Meg kell jegyeznünk, hogy a Megállapodás az UK-ba érkező, és onnan az Unióba tovább érkező nyersanyagokra is megengedni a „brit” jelző használatát, továbbá, még abban is nagylelkű, hogy minden termék esetében a szállítmányozás során a vámbevallást és az eredetiségi tanúsítást önkéntesen kötelezővé tette. A Megállapodás kb. 50 oldalon részletezi a függelékekben, hogy az Unió mit tekint a termékekben eredetinek és mit nem, melyeket nagyon szigorúan is vesz. Valamint, azt is meg kell jegyeznünk, hogy lehet, a vámostatás már önbevalláson történik, ám az eredetiségi igazolások valószínűleg olyan nagy bürokratikus terhet jelenthetnek a kis- és középvállalkozások számára, hogy valószínűleg inkább megtérítik a vámösszegeiket. (Feás, 2021)

Továbbá, a Megállapodás kimondja, hogy az UK-ból az Unióba tartó összes mezőgazdasági termékre állat- és növényegészségügyi ellenőrzéseket vetnek ki, melyeket rendszerszerűen és előre meghatározott időpontokban ellenőriznek az Unió részéről. (Feás, 2021) Ezenkívül, hogy a növény- és állategészségügyi kockázattal rendelkező termékek esetében létrehozta egy Különleges Kereskedelmi Bizottságot, melynek az a feladata, hogy fenntartsa az EU biobiztonságát. (Brit Kereskedelmi és Iparkamara, 2021)

Ami az ipari termékeket illeti, azoknak muszáj viselniük a CE jelölést, tehát az előállítóknak így kell azt biztosítani, hogy az előállított ipari termék megfelel az EU egészségügyi, biztonsági, és környezetvédelmi standardjainak. Ezen kívül, a termékeken 3 féle címkét kell elsősorban a brit gyártóknak feltüntetni, attól függően, hogy Nagy-Britanniába, vagy Észak-Írországra, vagy az EU-ba irányul a termékek forgalmazása. (Feás, 2021)

Mint a Brexit egyik lépéseként bemutattam, hogy a gyógyszerek szabad áramlásáról döntést hoztak a Protokoll módosítása nélkül, tehát gyógyszerek szabadon áramolhatnak Észak-Írország és az UK között, amennyiben ottani végső fogyasztásra szánják. Meg kell, hogy jegyezzük, hogy egyébként bürokrácia igényes regisztráción, és tagállami elfogadtatáson kellene végig mennie az adott gyógyszernek, ha az az EU egységes piacára irányulna. A kemikáliák esetében is ugyanezek az eljárási szabályok érvényesek. (Feás, 2021)

Újabb gondolatként meg kell említenünk, hogy minden az UK-ból az EU-ba irányuló import esetében meg kell fizetni az áfát és más adókat is, ami azért nagy baj, mert ezek a tényezők a bürokráciával összekapcsolódva versenyhátrányt idéznek elő, így az EU-s importálók inkább keresnek egy EU-n belüli beszállítót, hogy időt és pénzt spóroljanak, ezzel lecserélve a brit versenytársaikat. Ez a jelenség, hogy „kiküszöbölésre” kerüljön, az EU és az UK létrehozott egy „kölcsonös elismerési rendszert”, azzal a céllal, hogy „megbízható kereskedőket” nevezzenek ki, tehát olyan személyeket, akik sokat, gyakran, az előírt standardoknak megfelelően szállítanak az EU-ba. Erre azért van szükség, mert ezek a „megbízható kereskedők” egyszerűsített vámoltatáson mennek keresztül. Továbbá, ezen kívül az EU és az UK közös nemzetközi referenciákat használ a műszaki adatokban, és különleges rendszereljárásokat használnak az importált bor, a biotermékek, autók, kemikáliák, valamint a gyógyszerek esetében. Ezen termékek egyben vámoltatási könnyítést is kapnak. (Feás, 2021)

A termékek mellett a szolgáltatások adásvétele is fontos, habár a Megállapodás nem fektet elég hangsúlyt rá. Fontos, és egyben a Megállapodás is kiköti, hogy a szolgáltatókat nem érheti diszkrimináció, azért mert britek az egységes piacon, vagy, mert EU-s szolgáltatók az UK-ban. A kilépés egyébként a pénzügyi szolgáltatási szektort érintette a legérzékenyebben, hiszen a kilépéssel elvesztették a britek az uniós engedélyezési jogosultságaikat. Valamint, egyes ágazatok mentességet kaptak a szabályozások alól a kulturális sokszínűség megőrzése miatt, mint például közszolgáltatások, az általános érdekű szolgáltatások, egyes közlekedési szolgáltatások és az audiovizuális szolgáltatások. (Európai Bizottság, 2020c)

A brit pénzügyi szolgáltatók számára külön bekezdést szeretnék szentelni, amit azért teszek, mert a brit exportált szolgáltatások 21%-a ebből a szektorból származik. Ezeknek a szolgáltatásoknak a rendszabályozása kimaradt a Szabadkereskedelmi Megállapodásból, méghozzá azért, mert az UK vezetése abban bízik, hogy a fintech technológián alapuló innovatív technológiáknak vonzó lesz az UK által nyújtott pénzügyi környezet. Azonban, ez

egy „kétélű fegyver”, hiszen az Unió nyomást tud gyakorolni az UK-ra rendszabályozás nélkül. Továbbá, így az Unió ún. „egyenlőségi döntésekben” egyoldalúan dönt arról, hogy egy harmadik ország meghatározott, különleges tevékenysége hogyan történhet, az EU-n belül. (Feás, 2021)

Utolsó gondolatként a kereskedelemmel kapcsolatban meg kell említenünk, hogy az UK és az EU megállapodott abban, hogy az átmeneti időszak után lesznek ún. „türelmi időszakok”, ahol elsődlegesen az áruk szabad mozgása megmarad, hogy az új helyzetre való átállás megkönnyítésre kerüljön a brit és EU-s kereskedők számára. (Ezzel a brit kormány vissza is élt, és ezért is van az UK ellen egy kötelezettszegési eljárás folyamatban.) (Brit Kereskedelmi és Iparkamara, 2021)

Az 1. pillér utolsó fontos témaköre a személyek szabad mozgásának a vége. A személyeknek szüksége lesz útlevelekre, és vízumra is (ha huzamosabban, tehát 90 napnál tovább tartózkodna a látogató az UK-ban, vagy az EU-ban, akkor szükséges a vízum.) 90 nap és 180 nap közötti tartózkodásra már tartózkodási vagy munkaengedély szükség. Fontos kiemelnünk, hogy az UK nem diszkriminálhatja az EU-s polgárokat az ország alapján való származásuk miatt. Vízum nélkül a következő helyekre lehet szabadon ellátogatni: konferenciákra, szemináriumok megtartására, piackutatásra, különböző vásárokat, továbbá szabadon mozoghatnak az idegenvezetők, a tolmácsok, és azok, akik szerződést érkeztek meg tárgyalni. Ám a Megállapodás szerint még a rövid idejű kiküldetésen lévőknek is kell munkavállalói vízum, mint például a modellek divatbemutatókon, vagy egy koncerten fellépő muzikusnak az EU-ban. (Feás, 2021)

Még az 1. pillér utolsó pontjához tartozik az, hogy megszűnt a képesítések kölcsönös elismertsége az EU és az UK között. (Feás, 2021) Ez azt jelenti, hogy az EU-ba érkező, és ott huzamosabban dolgozni akaró briteknek minden egyes tagállamban külön-külön el kell fogadtatniuk a képesítéseik egyenértékűségét, ahol dolgozni szeretnének. (Brit Kereskedelmi és Iparkamara, 2021)

2.) pillér: Együttműködés társadalmi, gazdasági, környezetvédelmi, és halászati kérdésekben

Ebben a szekcióban az UK szerette volna liberalizálni a témakörök jó részét, ám ettől az EU elzárkózott, féltve a saját egységes piacát.

A közlekedés kiemelten fontos mind a 2 fél számára, hiszen az EU és az UK között kb. 210 millió fő és 230 millió tonna áru fordult meg évente. Az EU természetesen garantálja mind a földi, légi, és vízi folyosók sérthetetlenségét. A közlekedés esetében kétoldalú megállapodás került megalkotásra az utak használatáról, ám az EU partmenti vizeiben való hajózás tilos lett az UK hajóinak. A közúti közlekedésben is magas szintű munkakörülmények és biztonsági intézkedéseknek kell az UK-nak megfelelnie. Emellett a Megállapodás engedélyezi azt, hogy egy fuvarozás során 2 szállítást is teljesíthetnek a földi fuvarozók. (Európai Bizottság, 2020c). Ezen kívül az UK-nak sikerült az összes EU-s tagállammal elfogadtatnia azt, hogy a brit gépjárművezetői engedélyeket elismerjék, és ne kelljen a brit gépjárművezetőknek nemzetiközi vezetői engedélyt kiállítaniuk. (Brit Kereskedelmi és Iparkamara, 2021)

A légi közlekedésben az EU engedélyezte a korlátlan számú légi járatok indítását és érkezését az EU és az UK között, de a brit légifuvarozók elvesztették a korábbi mentességeiket, amelyek a brit tagsággal együtt jártak. Továbbá, a Megállapodás tartalmazza a földi kiszolgálás milyenségét, az utazók jogait, és a tiszta verseny feltételeit. (Feás, 2021)

Az energiaszektor esetében mind a 2 fél garantálta a gáz és a villamosenergia összeköttetés zavartalanságát, tehát az UK ebben a szektorban az egységes piac tagja maradt. Ez azért volt fontos, mert a brit gázfogyasztás 12%-a, és villamosenergia 10%-a az EU-ból érkezik. (Feás, 2021)

Valamint, szorgalmazza a feleket a megújuló energia használatára, és más egyéb pontokkal az éghajlatváltozás elleni küzdelemre utasítja a feleket. Ez olyan komolysággal történik, hogy amennyiben a 2015-ös Párizsi Megállapodásban vállaltakat nem tarja be az egyik fél, akkor kötelezettségszegési eljárás indulhat ellene. Ezeken kívül a Megállapodás rendelkezik az atomenergia biztonságos és békés felhasználásáról is. (Európai Bizottság, 2020c)

Az energiaszektor után az egyik leginkább megosztó témát szeretném most tárgyalni, amely a halászat. A halászathoz köthető ideológiai ragaszkodás miatt majdnem a megegyezés vált lehetetlenné a szerződő felek eltökéltsége miatt (annak ellenére, hogy a halászat az EU és az UK GDP-nek a 0,1%-át adja). (Feás, 2021)

A Megállapodás kimondja, hogy 2021. január 1.-e után 5 és fél éven keresztül az EU-s hajók hozzáférhetnek a brit vizekhez, de az általuk kihalászható kvótákat folyamatosan csökkenteni

fogják. Miután ez az időszak letelt, évenként felülvizsgálja az UK és az EU, hogy hogyan lehet fenntarthatóan, de mind a 2 fél érdekeit szem előtt tartva megállapodni. (De azt is hangsúlyoznunk kell, hogy nem véletlen a halászat és az egységespiaci energiatagság újra tárgyalása 1 időszakra való esése.) (Európai Bizottság, 2020c)

Ezen kívül, a kutatást is összehangolta a 2 fél, hiszen olyan uniós finanszírozási és részvételi programokban maradt benne az UK, mint az innovációról és a kutatásfejlesztésről szóló Európai Horizont Program, az Euroatom kutatásfejlesztési és személyzeti képzési programjában, az ITER projektben, ahol hasadó anyagokat tanulmányoznak, az űrkutatás terén pedig az UK használhatja az EU űrmegfigyelési és műholdnyomkövetési rendszerét, az SST-t (Európai Bizottság, 2020 c). Ám fontos hangsúlyoznunk, hogy vannak programok, amelyekből az UK kilépett, mint például a Galileo program (európai GPS rendszer), és az Erasmus programból (nemzetközi felsőoktatási csereprogram hallgatóknak) is kilépett. (Feás, 2021)

Sokan a 2. pillérhez sorolják azon rendelkezéseket, melyek a „szociális koordinációhoz” tartoznak. Erre azért van szükség, mert mind a két fél így akarja megvédeni a saját polgárait 2021. január 1.-e után is, főleg akkor, ha EU-s állampolgárok laknak és /vagy dolgoznak az UK-ban, vagy fordítva, UK-ból származó polgárok laknak és/vagy dolgoznak az EU-ban. Az ők szociális ellátása kulcstéma volt, hiszen nem mindegy, hogy járandóságaikat megkapják-e, vagy sem. A Megállapodás lefedi az öregségi és hozzátartozói nyugdíjakat, az egészségügyi ellátásokat, az előnyugdíjakat, az apasági és anyasági ellátásokat, valamint a munkahelyi balesetekkel kapcsolatos ellátásokat is. (Európai Bizottság, 2020c)

Más témakörrel is foglalkozik a 2. pillér. Az egyik ilyen témakör a kormányzásra és az irányításra vonatkozik. Az egyik legfőbb eredménye a Megállapodásoknak, hogy az UK-nak teljesen sikerült az EU Bíróságának fennhatósága alól mentesülnie, ám az EU is nyert ezzel az engedménnyel, mert így az EU elérte, hogy egy szerződés legyen az EU és az UK között, több kisebb szerződés helyett. (Feás, 2021)

Továbbá a 2. pillérhez tartozik a szellemi termékek (főleg, szabadalmak, szerzői jogok, márkák) védelme is. Mind a két fél elkötelezte magát arra, hogy védelmezik ezen szellemi termékeket, azon nemzetközi szerződések alapján, amelyek mind az EU-ra, mind az UK-ra hatályos. Ezen kívül, a Megállapodás tartalmazza az UK és az EU együttműködését és a szellemi termékekre vonatkozó információkat is. (Brit Kereskedelmi és Iparkamara, 2021)

Az utolsó fontos témaköre a 2. pillérnek az egyenlő és fair versenyfeltételekkel („level playing field”) foglalkozó része. Az EU azért ragaszkodott szigorúan a magas fokú munkavállalói, környezetvédelmi, adóztatási, valamint állami támogatásokkal foglalkozó rendelkezésekhez, nehogy az EU-s vállalkozások az UK-ban versenyhátrányba kerüljenek, vagy a rendelkezéseket kijátszva áttelepüljenek az UK-ba, és onnan vámmentesen importálják be az EU-ba a termékeiket alacsonyabb standardoknak megfelelően.

Az EU olyan szempontból engedett az Egyesült Királyságnak, hogy nem muszáj az EU-s standardokat fenntartania, ám azzal egyenértékűeknek kell lennie az UK-beli standardoknak az EU-éval. Továbbá az EU az OECD egyik adókkal kapcsolatos kezdeményezését is elfogadta („Base Erosion and Profit Shifting” névvel), hogy az EU adóalapja ne csökkenjen, és a profitot ne tudják a vállalatok kivinni olyan helyekre, ahol kedvezőbb az adóügyi, valamint az igazságszolgáltatási környezet. (Feás, 2021)

Még ehhez kapcsolódóan meg kell még jegyeznünk, hogy az UK elhagyta az EU közös áfatárságát és az EU Mini One-Stop-Shop egyszerű áfavisszatérítési rendszerét is. Ez azért rossz hír, mert az UK e-kereskedői sok kedvezménytől esnek így. (Brit Kereskedelmi és Iparkamara, 2021)

A „level playing field” másik fontos altémaköre az állami támogatások alakulása, amelyekre közös irányelvek vonatkoznak, melyeket az EU-ban és az UK-ban is alkalmazni kell. Ezeket a szabályokat egyedül csak akkor lehet megkerülni, ha valamilyen nemzeti vészhelyzet áll elő. Szorosan idekapcsolódik a közbeszerzések és a versenypolitikai irányelvek is, melyek közösek is egyben, ahol a Megállapodás átláthatóságot és diszkrimináció mentességet írt elő. (Brit Kereskedelmi és Iparkamara, 2021)

3.) pillér: Partnerségi kapcsolat a polgárok védelme érdekében

Bevezetésképpen elmondhatjuk, hogy az EU komoly garanciákat vár el az Egyesült Királyságtól, hogy az emberi jogokat és szabadságjogokat érvényre juttassák az UK-ban is. Ezeket a jogokat az Emberi Jogok Európai Egyezményében (EJEE) fektették le. Ez azért fontos, mert ha az UK nem tartja be az ezekben foglaltakat, akkor az EU fel fogja függeszteni a bűnüldözési és igazságügyi együttműködést a Megállapodásban. (Európai Bizottság, 2020 c)

Ami a személyes adatokat illeti, mind a 2 fél határozatokban kötelezte el magát arra, hogy a személyes adatokat megvédi. Továbbá, a bűnüldözéshez szükséges adatok gyors megosztását

is tartalmazza a megállapodás. Az ehhez szükséges adatok cseréjét az EU és az UK biztosítja, mint például a gépjárműadatok, a DNS-re és ujjlenyomatokra vonatkozó adatok, a bűnügyi nyilvántartások információi, és a légi utasokra vonatkozó adatok, sőt az eltűnt értékek és személyek esetében is. Valamint, a két szerződő fél olyan rendelkezéseket fektetett le, hogy az UK hatóságai hatékonyan tudjanak együttműködni az Eurojusttal és Europolal. (Európai Bizottság, 2020c)

Fenti intézkedések azzal egészülnek még ki, hogy a bűnözők gyors kiadatása lehetővé vált a kétoldalú megállapodásoknak köszönhetően. Az Európai Bizottság brossúrája szerint az ilyen mértékű együttműködés példátlan az EU történetében, olyan országgal, amely már nem számít Schengeni Egyezmény tagjának. Ezek a fenti rendelkezések leginkább a nemzetközi bűnözés, a terrorizmus, és a pénzmosás ellen irányul. (Európai Bizottság, 2020 c)

Hangsúlyoznunk kell, hogy az UK már nem kap valós idejű hozzáférést az ún. „érzékeny adatokat” tartalmazó adatbázisokhoz a Brexit miatt. Adatokat csakis kérés alapján kaphat az UK. (Európai Bizottság, 2020c)

4.) pillér: Átfogó irányítási keret:

Az Európai Bizottság által kibocsátott brossúra szerint a Megállapodás úgy került kialakításra, hogy az kellőképpen rugalmas legyen, és igazodjon a felek egyedi igényeihez. Továbbá ez a pillér pontról pontra leírja, hogy a felek számára hogyan kell implementálni a rendelkezéseket. (Európai Bizottság, 2020c)

A 2 fél kapcsolatát szabályozó irányítási keret összetett és bonyolult. Összesen 30 különleges bizottság és munkacsoport dolgozik az érdekek összehangolásán, de, a legfőbb szerv az ún. Partnerségi Tanács. Ez a Tanács felel majd azért, hogy bizonyos időszakonként felülvizsgálja a Megállapodást, és szavazzon a szükséges változtatásokról. (Brit Kereskedelmi és Iparkamara, 2021)

A 30 különleges bizottságból kiemelkedik a „Trade Specialised Committee on Technical Barriers”, tehát a Különleges Kereskedelmi Bizottság a Technikai Akadályokon. Ennek a különleges bizottságnak a feladata az, hogy elősegítse az UK és az EU együttműködését a technikai standardok esetében. Ezek a standardok nemzetközi jellegűek, így azoktól való

eltérést indokolni kell a feleknek, és a másik fél erről kérhet hatástanulmányt is. (Brit Kereskedelmi és Iparkamara, 2021)

Természetesen az egyezményt érintően viták is előfordulhatnak, főleg a fair és tisztességes versenyfeltételek megteremtése során. Vitarendezési mechanizmust „újra egyensúlyba hozó” mechanizmusnak (rebalancing mechanism) nevezi a Megállapodás. (Brit Kereskedelmi és Iparkamara, 2021)

Kilépési Megállapodás esetében már ismertettük, ezért itt már nem részletezzük. Azonban meg kell, hogy jegyezzük, hogy a Kereskedelmi és Együttműködési Megállapodást az érvénybe lépése után 4 évvel újra lehet tárgyalni, ahol ez egyik fél úgy látja, hogy a másik fél jelentősen eltér a tisztességes és fair versenyfeltételektől, akkor újra lehet tárgyalni a Megállapodást, azzal a feltétellel, hogyha a 2 fél nem ér el közös megegyezést 1 éven belül, akkor a sértett fél a Megállapodás bizonyos részeit felfüggesztheti. (Brit Kereskedelmi és Iparkamara, 2021)

Az EU még ezen garanciák mellett is aggódik, hiszen a meglazult jogi kötelek miatt nem az elképzelhetetlen az, hogy az UK-ban a brit vállalkozások igazságtalan versenyelőnyhöz jutnak. Továbbá azt is tartalmazza ez a rész, hogy a Megállapodás minden 5 évben felülvizsgálatra kerül, és bármikor felmondható bármelyik fél részéről egy 12 hónapos „észrevételi határidővel”. (Feás, 2021)

III. ANYAG ÉS MÓDSZERTAN

A dolgozatban a vizsgált időtáv 2016 és 2022 közé tehető. A dolgozatomban szekunder kutatást végeztem, olyan kutatási eljárási módot, amely a már mások által rögzített és tárolt adatokat, valamint ismereteket értékelik és ismertetik új megközelítésekben, új eljárási módok használatával.

A Brexit történeti áttekintéséhez alapvetően idegennyelvű forrásokat vettem igénybe, melyeket az 1. táblázat foglal össze:

1. táblázat: *Idegennyelvű források*

Napilapok	weboldalak	Ismertető anyagok
The Guardian ¹	A brit alsóház hivatalos honlapja (Commons' Library) ²	Az EU Bizottságának ismertető anyagai ³
BBC News ⁴	Az Európai Tanács hivatalos honlapja ⁵	A HERBERT-SMITH-FREEHILLS LLP által kibocsátott összefoglalás ⁶
Politico ⁷	Az Európai Bizottság hivatalos honlapja ⁸	Az EU Bizottságának tájékoztató brosrúja ⁹
Independent ¹⁰	A brit kormány hivatalos honlapja ¹¹	A Brit Kereskedelmi és Iparkamara összefoglaló dokumentuma ¹²
Irish Times ¹³	A Reuters hírügynökség ¹⁴	
	A Belfasti Queen University weboldala	

Forrás: Saját szerkesztés

¹ <https://www.theguardian.com/international>

² <https://commonslibrary.parliament.uk/>

³ [The EU-UK Withdrawal Agreement | European Commission \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eu-uk-withdrawal-agreement/)

⁴ <https://www.bbc.com/news>

⁵ <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-uk-after-referendum/>

⁶ [Brexit - The Withdrawal Agreement Q&A.pdf | Herbert Smith Freehills | Global law firm](#)

⁷ <https://www.politico.com/>

⁸ https://ec.europa.eu/info/index_en

⁹ [Az EU és az Egyesült Királyság közötti kereskedelmi és együttműködési megállapodás: Új kapcsolat, jelentős változásokkal \(europa.eu\)](#)

¹⁰ <https://www.independent.co.uk/>

¹¹ <https://www.gov.uk/>

¹² [Microsoft Word - 21-01-18 UKEU trade deal analysis for websiteFINAL.docx \(britishchambers.org.uk\)](#)

¹³ <https://www.irishtimes.com/>

¹⁴ <https://www.reuters.com/>

A dolgozatban előforduló fontos alapfogalmakat, a hozzájuk kapcsolódó adatfeldolgozási módszereket ismertetem. A fogalmakat a 2. táblázat tartalmazza.

2. táblázat: *A fő gazdasági és társadalmi fogalmak*

Gazdasági fogalmak	Társadalmi fogalmak
1.) GDP	1.) Foglalkoztatott
2.) GVA	2.) Foglalkoztatási ráta
3.) Árindex	3.) Aktívak
4.) Árszínvonal	4.) Inaktívak
5.) Infláció	5.) Aktivitási ráta
6.) Közvetlen külföldi beruházás (FDI)	6.) Munkanélküli
7.) Kiskereskedelmi index	7.) Munkanélküliségi ráta
8.) Állami költségvetés	8.) A HDI
9.) Deficit (költségvetési hiány)	
10.) Államadósság	
11.) Nemzetközi fizetési mérleg	

Forrás: Saját szerkesztés

Először a gazdasági fogalmakat definiálom.

1.) A bruttó hazai termék (GDP) „egy gazdaságban, az egy év alatt előállított javak és szolgáltatások összessége.” (NYE GTI, 2018. p. 28.)

2.) A GVA, „a hozzáadott érték, melyet úgy kapunk meg, hogy bruttó kibocsátásból kivonjuk a folyó termelő felhasználást”. (Misz-Tömpe, 2007. p. 25.)

3.) Az árindex „a termékek árainak együttes átlagos időbeli változását, az árszínvonal egészének alakulását kifejező összetett viszonyszám.”(NYE GTI, 2018. p. 14.)

4.) „Az árszínvonal a makrogazdaságban a javak árainak súlyozott számtani átlagával közelíthető mutató.” (Misz-Tömpe, 2007. p. 14.)

5.) „Az infláció az árszínvonal tartós és általános emelkedése, azaz egységni pénz vásárlóerejének folyamatos csökkenése.” (Misz-Tömpe, 2007. p. 14.)

6.) Az FDI „a külföldi tőke átutalása, amelyet egy ország külföldi gazdasági egységektől kap. Ez annak érdekében történik, hogy cégeket hozzanak létre a területen, vagy befektessenek olyan vállalatokba, amelyek már az ellenőrzése érdekében létrejöttek.” (Internet 7)

7.) A kiskereskedelmi index „egy olyan index, amely egy adott, rögzített termékkosár árváltozásait mutatja meg egy időszak elteltével.” (Munichiello –Walters, 2020)

8.) Az állami költségvetés „az állam központi pénzalapja, egy meghatározott időszakra (1 évre) várható bevételeinek és kiadásainak pénzügyi terve.”(NYE GTI, 2018. p. 10.)

9.) A költségvetési hiány: „a tényleges költségvetés kiadásai meghaladják a bevételeket.” (NYE GTI, 2018. p. 114.)

10.) Az államadósság „minden olyan állam által vállalt hitelviszonyon alapuló fizetési kötelezettség, amely az államháztartás valamely alrendszerét terheli. Az az összeg, melyet az állam a pénz- és tőkepiacon vesz fel pénzügyi szükségletei fedezésére.” (NYE GTI, 2018. p. 9.)

11.) A nemzetközi fizetési mérleg „egy ország belföldi gazdasági szereplőinek a külföldiekkel egy meghatározott időszak alatt lebonyolított összes gazdasági ügyleteinek (tranzakcióinak) nyilvántartása”. (Misz-Tömpe, 2007. p. 157.)

A gazdasági fogalmakhoz tartozó számítási módszertan részletezése következik.

A dolgozatban leggyakrabban előforduló adatfeldolgozási forma a viszonyszámok számítása, valamint az indexszámítás.

Egy viszonyszám akkor áll elő, „ha van két egymással valamilyen kapcsolatban lévő (ugyanazon statisztikai sorhoz tartozó) statisztikai adat hányadosa.” (Makszim, 2018:44)

A kiszámításuk a következő általános képletet követi:

$$V(\text{Viszonyszám}) = \frac{A(\text{Viszonyított adat})}{B(\text{Viszonyítási alap})}$$

A viszonzszámok típusai a származtatott statisztikai sorok típusai alapján határozhatóak meg.

A viszonzszámokat összehasonlító sorokból is számíthatjuk. Leggyakrabban területi és időbeli sorok esetében használják. (A dolgozatban csak idősorokból számoltam ki ezeket.)

Az időbeli összehasonlító viszonzszámokat dinamikus viszonzszámoknak nevezzük.

„Két időszak vagy időpont adatának, mégpedig az összehasonlítás tárgyát képező tárgyidőszak, valamint az összehasonlítás alapját képező bázisidőszak adatának a hányadosa.” (Makszim, 2018:45)

A dinamikus viszonzszámoknak két fajtáját különítjük el. Az egyik a bázisviszonzszám, a másik a láncviszonzszám. A dolgozatban csak bázisviszonzszámok fordulnak elő.

A bázisviszonzszám (V_b) az állandó bázissal számított dinamikus viszonzszám. A következőképpen lehet kiszámolni: vesszük a tárgyidőszak adatait (y_i), és az állandó bázist (y_0), majd ezeknek a hányadosát vesszük. (Makszim, 2018:45) A számítást az alábbi képlet fejezi ki.

$$V_b = \frac{y_i}{y_0}$$

A középértékek témakörből is kerültek módszertanok átvételre a dolgozatban. Az egyik, mint egyszerű számtani átlag, a másik a súlyozott számtani átlag a számított középértékekből.

Az egyszerű számtani átlagot a következő módon tudjuk kiszámolni: vesszük az átlagolandó adatok összegét ($\sum x_i$), és azt elosztjuk az adatok számával (n). A következő egyenlet fejez ki az egyszerű számtani átlag kiszámítását (Makszim 2018:54):

$$\bar{x}_a = \frac{\sum_{i=1}^n x_i}{n}$$

A súlyozott számtani átlagot a következő módon tudjuk kiszámolni: vesszük az átlagolandó adatok és a súlyok szorzatösszegét, és elosztjuk a súlyok összegével (Makszim, 2018:54):

$$\bar{x}_a = \frac{\sum_{i=1}^n f_i \cdot x_i}{\sum_{i=1}^n f_i}$$

Az utolsó fő témakör a számítások leírása során, az indexkör. Itt csak az ONS, és az általam használt értékindexkör indexeit részletezem, különös tekintettel az aggregát értékindex, az aggregát árindex, és az aggregát volumenindex esetében.

Az értéket (v) mindig úgy kapjuk meg, hogy vesszük a mennyiség (q), és az ár szorzatát (p) szorzatát. Ahhoz, hogy 2 vagy több időszak összehasonlításra kerüljön, itt is meg kell különböztetni bázis időszakra (p₀, q₀, v₀), valamint tárgyidőszakra vonatkozó mennyiségeket (p₁, q₁, v₁).

Az indexszámítás alapformáját aggregát formának nevezzük. Háromféle aggregát formájú index létezik, az értékindex (I_v), az árindex (I_p), és a volumenindex (I_q). Ezeket röviden ismertetem.

„Az aggregát értékindex (I_v) a termékek, cikkek, összességére nézve a termelési érték együttes, átlagos változását mutatja.” (Makszim, 2018:93) Kiszámítása a következő:

$$I_v = \frac{\sum q_1 \cdot p_1}{\sum q_0 \cdot p_0}$$

„Az aggregát árindex (I_p) a különböző termékek, árucikkek árainak együttes, átlagos változását, röviden az árszínvonal változását mutatja.” (Makszim, 2018:94) Az árindexet bázisidőszaki és tárgyidőszaki súlyozással is ki lehet számolni.

A bázisidőszaki súlyozás az alábbi képletet követi:

$$I_p^0 = \frac{\sum q_0 \cdot p_1}{\sum q_0 \cdot p_0}$$

A tárgyidőszaki súlyozás az alábbi képletet követi:

$$I_p^1 = \frac{\sum q_1 * p_1}{\sum q_1 * p_0}$$

„Az aggregát volumenindex a különböző termékekből termelt, eladott, forgalmazott, vagy fogyasztott mennyiségek együttes átlagos változását mutatja.” (Makszim, 2018:94) A volumenindexet is lehet bázisidőszaki és tárgyidőszaki súlyozással is ki lehet számolni.

A bázisidőszaki súlyozás az alábbi képletet követi:

$$I_q^0 = \frac{\sum q_1 * p_0}{\sum q_0 * p_0}$$

A tárgyidőszaki súlyozás az alábbi képletet követi:

$$I_q^1 = \frac{\sum q_1 * p_1}{\sum q_0 * p_1}$$

Meg kell még jegyezzük, hogy kettőnél több időszakot össze lehet hasonlítani. „Ilyenkor nem egy indexet kell számítani, hanem az indexeknek egész összefüggő sorát, indexsort kell készíteni.” (Makszim, 2018:97) Itt csak a számításokhoz szükséges csoportosítást ismertetem: az időszakok összehasonlításának rendje szempontjából megkülönböztetünk bázisindexsorokat és láncindexsorokat. A dolgozatban csak bázisindexsorok fordulnak elő, tehát az indexek bázisai állandóak maradnak, és csak számlálók, a tárgyidőszakok értékei változnak. (Makszim, 2018: 98)

A gazdasági fogalmak után a társadalmi fogalmakat részletezem.

1.) Foglalkoztatottnak az minősül, „aki a munkáltatóval munkajogviszonyban áll, s munkaszerződése, munka-megállapodása alapján havi átlagban, munkadíj ellenében legalább 60 munkaóra teljesítésére kötelezett.” (NYE GTI, 2018. p. 11.)

2.) A foglalkoztatási ráta, „a munkában állók aránya a munkaképes korú népességen belül.” (Meyer-Solt, 2007. p. 16.)

3.) „Az aktív népesség a munkaképes lakosság azon része, amelyik a munkapiacon megjelenik és hajlandó, képes munkát vállalni.” (Meyer-Solt, 2007. p. 16.)

4.) „Az inaktív népesség tagjai nem hajlandók, (bár tudnának) munkát vállalni, mert a megélhetésüket más forrásból fedezik, vagy más külső tényezők akadályozzák meg őket a munkavállalásban.” (Meyer-Solt, 2007. p. 16.)

5.) Az aktivitási ráta „az aktív népesség és a munkaképes korú népesség százalékban kifejezett aránya.” (Meyer-Solt, 2007. p. 16.)

6.) „Munkanélkülinek közgazdasági értelmezésben azt tekintjük, akit nem foglalkoztatnak, de aktívan munkát keres vagy arra vár, hogy visszatérhessen a munkába,” (Meyer-Solt, 2007. p. 16.)

7.) Munkanélküliséget a munkanélküliségi rátával tudjuk jellemezni, amely ráta „a munkanélküliek arányát mutatja az aktív népességen belül.” (NYE GTI, 2018. p. 146.)

8.) A Human Development Index, azaz az emberi fejlődési index: „ez egy olyan komplex mutató egy gazdaság állapotának bemutatására. Három tényezője: (1) egy főre jutó jövedelem (GDP, újabban már GNI); (2) átlagos várható élettartam; (3) iskolázottság aránya, írástudatlanok aránya a népességen belül.” (NYE GTI, 2018. p. 53.) Az értékei 0 és 1 között változnak, ahol 0,8 és 1 között nagyon magas, 0,7 és 0,799 között magas, 0,550-0,699 között közepes, és 0,550 alatt alacsonynak minősül ez az indexszám.

Az eredmények értékeléséhez alapvetően a következő nemzetközi adatbázisok és weboldalak álltak a rendelkezésemre:

- Az Egyesült Királyság hivatalos statisztikai adatbázisa (ONS)¹⁵
- Az ENSZ hivatalos statisztikai adatbázisa¹⁶
- A Bank of England hivatalos weboldala¹⁷
- Az IDM World Competitiveness Center weboldala¹⁸
- „The Economics of Brexit: What have we learnt?” című kiadvány¹⁹

¹⁵ <https://www.ons.gov.uk/>

¹⁶ <https://hdr.undp.org/data-center>

¹⁷ <https://www.bankofengland.co.uk/statistics>

¹⁸ <https://www.imd.org/centers/world-competitiveness-center/rankings/world-competitiveness/>

¹⁹ <https://cepr.org/publications/books-and-reports/economics-brexit-what-have-we-learned>

IV. KUTATÁSI EREDMÉNYEK

Ebben a részben a brit gazdaságra jellemző mutatószámokat és információkat elemzem. Általánosságban elmondható, a brit gazdaság recesszióhoz közeli állapotban van. Ennek fő okai a következők: a TCA miatt visszaállt határellenőrzés és vámoltatás, a brit belpolitikai bizonytalanság, a britek elmérgesedő helyzete az EU-val, a négy szabadság elvének a megszűnése, és az ezek miatti rekord gyenge font árfolyam az euróval és az USA-dollárral szemben

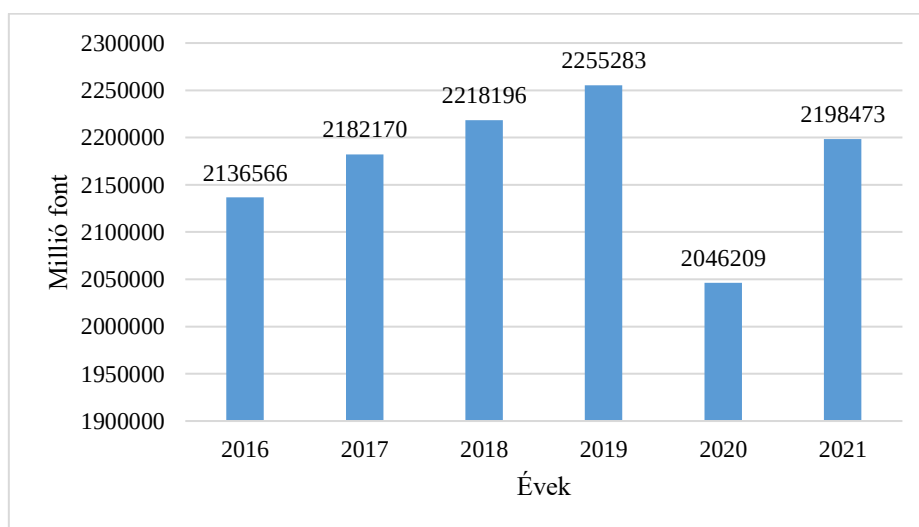
A gyenge fontárfolyam miatt ez a válsághangulat a gazdaság többi szektorában és mutatóiban is megmutatkozik. Jelen dolgozat megírásakor az árfolyam állása 2022.11.05-én 1 font már csak kb. 1,1377 dollárt, és 1,1396 eurót ért.

Azt is meg kell, hogy jegyezzük, hogy a Brexit hatásai az elkövetkező években fog még markánsabban jelentkezni, valamint, hogy a brit gazdaság legerősebb éve majdnem minden tekintetben a 2019-es év volt a 2008-as nagy világválság után.

Jelen dolgozat a Brexit első 2 évére tud koncentrálni, ahol a mutatókat az energiaválságtól, és a COVID19 pandémia hatásaitól igyekeztem megtisztítani.

4.1. Általános gazdasági mutatók

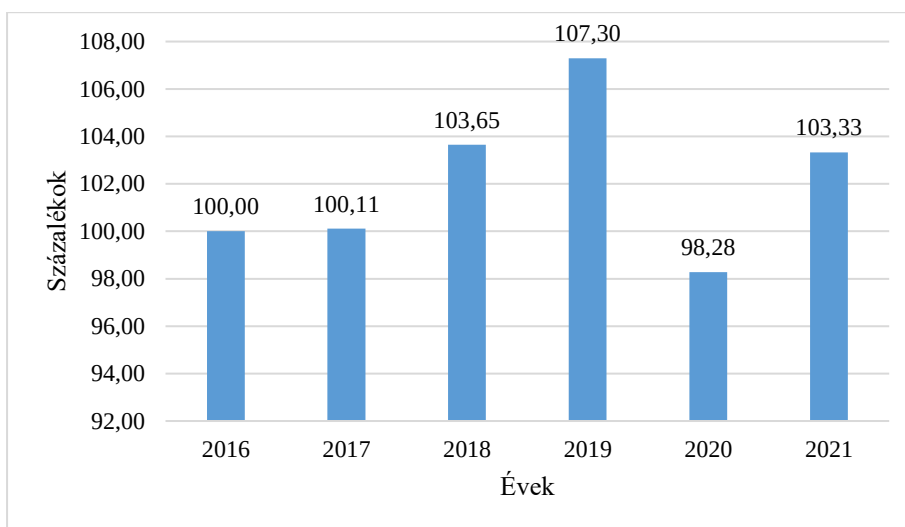
A GDP nagyságának alakulását a *1. ábra* foglalja össze.

1. ábra: Az éves GDP alakulása 2016-tól 2021-ig

Forrás: Saját szerkesztés az ONS adatai alapján

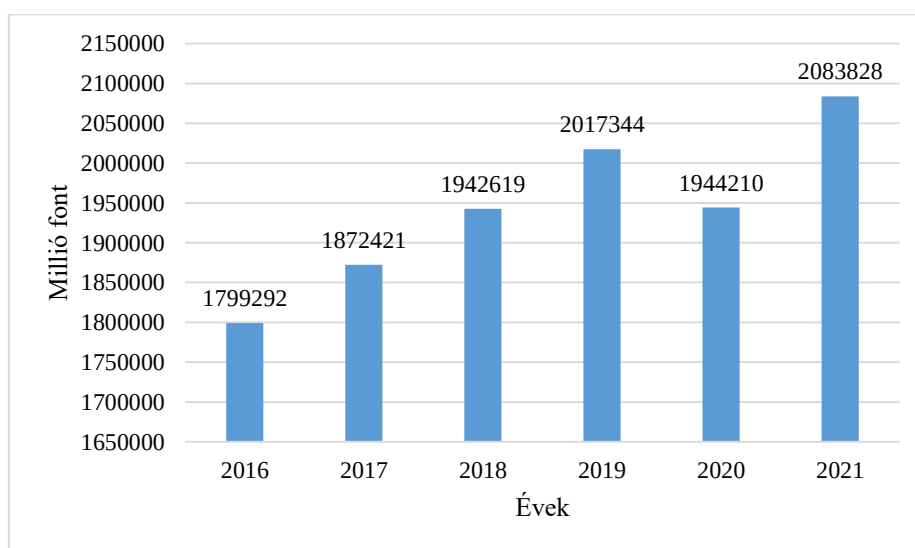
A GDP folyamatos növekedése figyelhető meg egészen 2019-ig, 2020-ra kb. 209 billió fonttal csökkent a GDP nagysága. A 2019-es szintet nem érte el 2021-ben a GDP nagysága, kb. 56,8 billió fonttal maradt el attól. A GDP értéke 2022-ben sem nő, ugyanis 2022. II. negyedévében 0,1%-os csökkenéssel számolt az ONS a 2021-es II. negyedévhez képest.

2. ábra: A GDP százalékos változása 2016-tól 2021-ig

Forrás: Saját szerkesztés az ONS adatai alapján

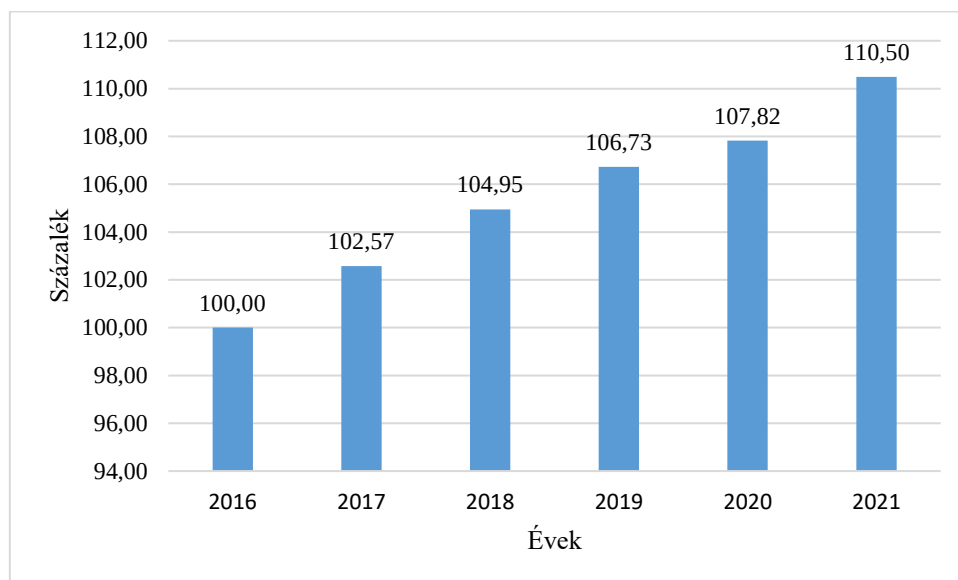
A GDP %-os változását mutatja be a 2. ábra. A 2016-os szinthez képest a 2020-as év 1,72%-os visszaesést jelentett, és a brit gazdaság 2021-ben csak a 2018-as szintre volt képes visszatérni. Ha csak a GDP %-os változását vennénk figyelembe, akkor egyértelműen látjuk a brit gazdaság válságát. Ezt a képet azonban valamelyest árnyalja a GVA változása.

3. ábra: A bruttó hozzáadott érték változása 2016-tól 2021-ig

Forrás: Saját szerkesztés az ONS adatai alapján

A bruttó hozzáadott érték is dinamikus növekedésen ment keresztül 2016-tól 2019-ig a 3. ábra alapján. Összesen kb. 73 billió fonttal csökkent a GVA 2019-ről 2020-ra. Ám, megfigyelhetjük, hogy a brit gazdaság hozzáadott érték terén növekedési pályára állt, hiszen a 2021-es szint túlszárnyalta a még a 2019-es szintet is. Ez nem meglepő, majdnem minden gazdasági ágban sikerült a GVA-át növelni, még a válság ellenére is.

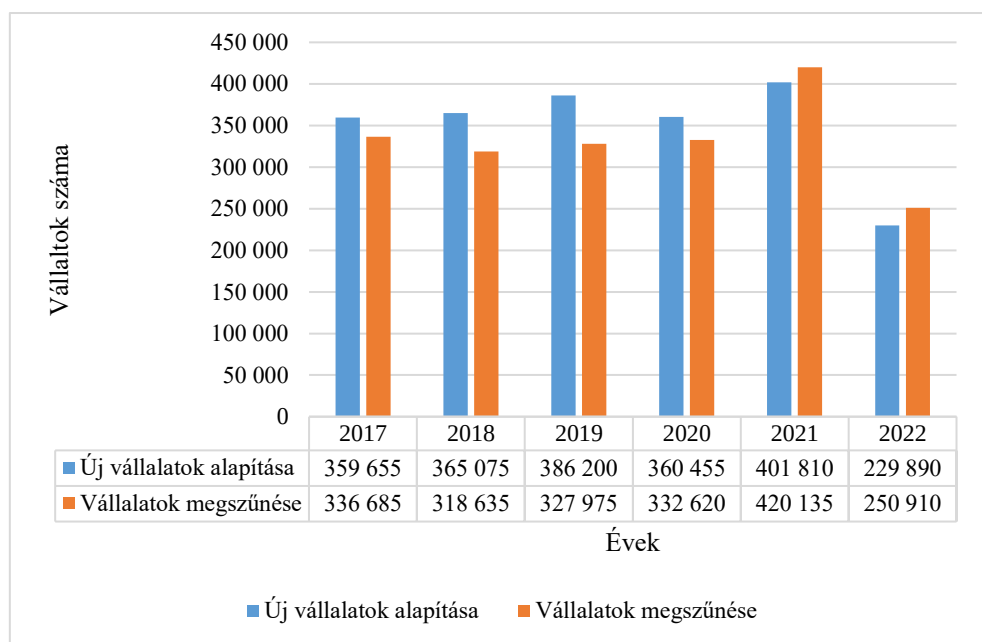

4. ábra: A fogyasztói árindex alakulása 2016-tól 2021-ig

Forrás: Saját szerkesztés az ONS adatai alapján

A makroökonómiai mutatók közül, a fogyasztókra leginkább ható tényező a fogyasztói árindex változása. A 4. ábra alapján, ha 2016-ot vesszük alapul, akkor egy folyamatosan, dinamikusan növekvő indexsort látunk. A nemzeti vásárlások visszaesésével maga a fogyasztói árindex növekedése is lassult 2020-ban, ám a 2021 végén begyűrűző energiaválság miatt már 2021-ben már 11,5%-kal került a vizsgált fogyasztói kosár többbe, mint 2016-ban. (Ez az új trend valószínűleg még erősebb lesz 2022-ben.)

Az egyre kedvezőtlenebb makroökonómiai környezetben érdemes áttekinteni a vállalatok számának az alakulását. Az 5. ábra a vállalkozások alapítását és megszűnését szemlélteti. Az ábra érdekessége, hogy a Brexit valódi hatása nem 2020-ban, hanem 2021-től jelenik meg, és 2021-től kezdve a vállalati megszűnés nagysága megelőzi a vállalati alapítások számát éves szinten. Ez a trend folytatódni látszik 2022-ben is, hiszen a 229 890 új vállalatra jut 250 910 megszűnt vállalat 2022 első félévében, amely nem tartozik a COVID19 hatása alá közvetlenül. Ezt a folyamatot a válság egyik jeleként is felfoghatjuk.

5. ábra: **Vállalatok alapítása és vállalatok megszűnése az UK-ban 2017-2022 között**

Forrás: Saját szerkesztés az ONS adatai alapján

A vállalatok megszűnése sem érintett minden szektort egységesen. Az 1. számú melléklet alapján elmondhatjuk, hogy azon vállalatok száma csökkent, amelyek leginkább a külföldi (főleg EU-s polgárok) munkaerőre hagyatkozott. (Portes, 2022)

Ebbe a csoportba tartozik a mezőgazdasági, halászati, és erdészeti, valamint a szakmai, tudományos, technikai, továbbá az egészségügyi ágazatokban működő vállalkozások. Más vállalat típusok esetén növekedést könyvelhetünk el.

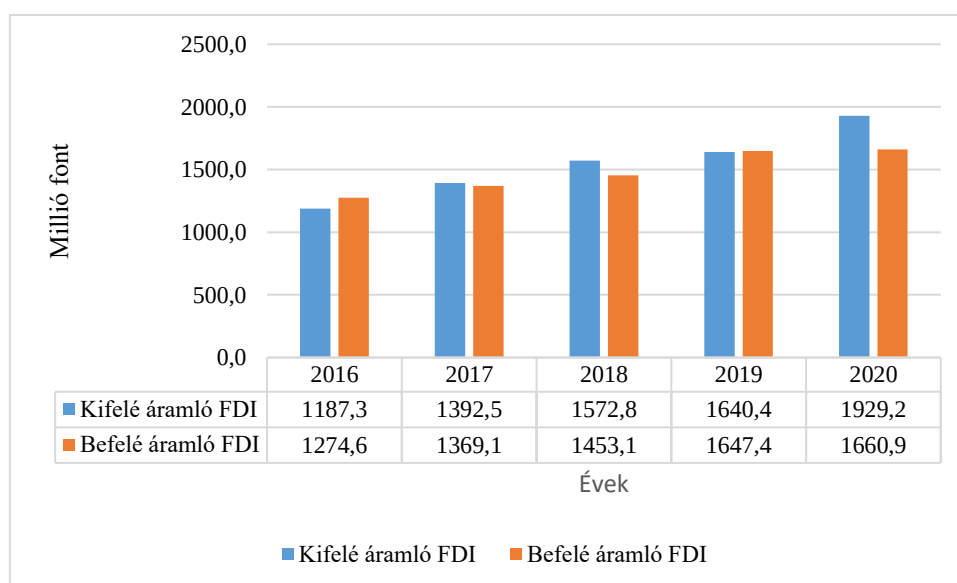
Összeségében véve 2016-hoz képest 8,25%-os növekedést könyvelhetünk el a vállalatok számában 2021 végéig (1. számú melléklet).

Érdeemes még áttekintenünk az UK-ban lévő vállalatok tulajdonosi struktúráját a 3. táblázat alapján. Elmondhatjuk, hogy a vállalatok száma 2020-ig nőtt, mind a külföldi, mind a belföldi vállalatok estében. A külföldi vállalatok javarészt nagyvállalatok, és nagy a GVA termelőképességük. 2020-ban a vállalatok 1,36%-át tették ki, és ehhez 28,01%-os GVA hozzájárulás társult.

3. táblázat: A nem-britek által birtokolt vállalatok részaránya, és a megtermelt GVA (millió font)

Év	2016	2020	Év	2016	2020
Összes vállalat, db	2414695	2519618	Összesen megtermelt GVA	1193185	1194925
Csak brit vállalatok, db	2390350	2485385	Csak a brit vállalatok által termelt GVA	868890	860173
Csak idegenek által birtokolt vállalatok, db	24345	34233	Csak külföldi vállalatok által termelt GVA	324295	334752
Az idegenek arányai %-ban	1,01%	1,36%	Idegenek arányai %-ban	27,18%	28,01%

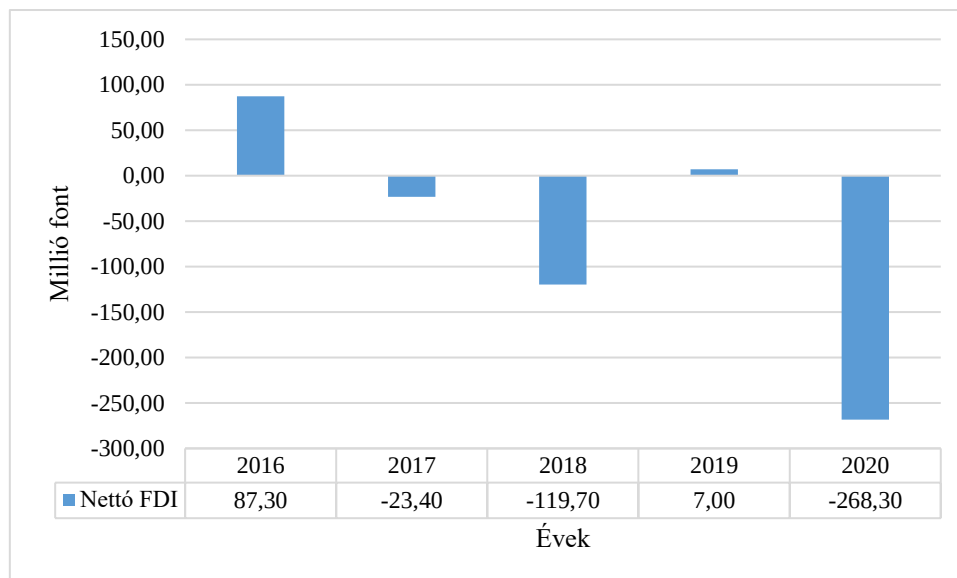
Forrás: Saját szerkesztés az ONS adatai alapján

6. ábra: Az FDI alakulása az UK-ban 2016-2020

Forrás: Saját szerkesztés az ONS adatai alapján

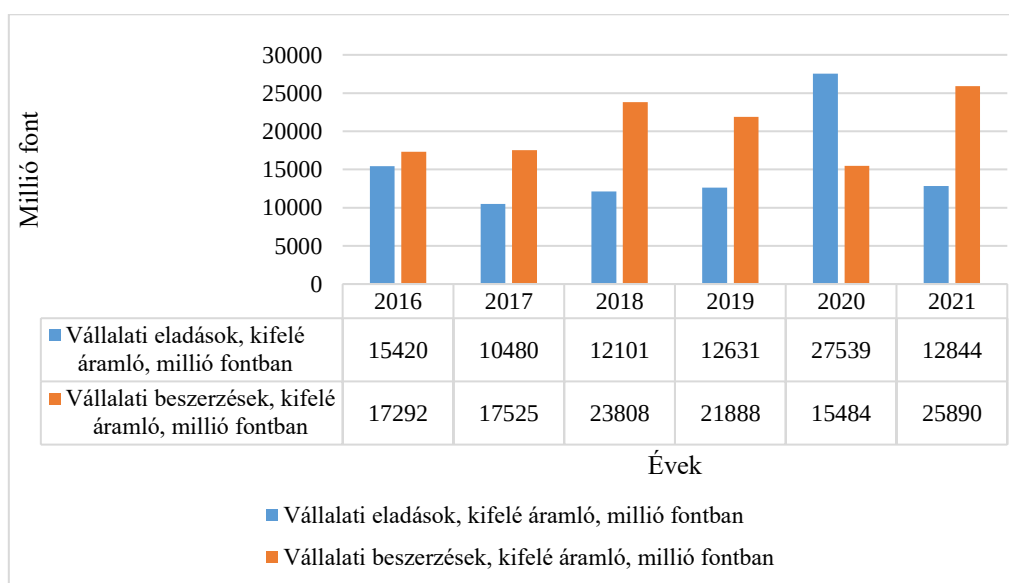
Az UK gazdaságának egyik sarokpontja a külföldi működő tőke (FDI). Az UK vezetőszerepet töltött be a nemzetközi FDI áramlásában, ám az UK-t már megelőzte Kanada, Ausztrália, Németország, Franciaország, és Spanyolország is az utóbbi években. Az FDI zsugorodása jól nyomon követhető a 6. ábrán, ahol a nettó beáramlást már nettó kiáramlás váltja fel, amely egyértelműen a Brexitnek tulajdonítható. Ugyanezt a kedvezőtlen folyamatot jeleníti meg a 7. ábra is, ahol 2016 volt az utolsó év, amikor jelentős nettó tőkebeáramlás történt az UK-ba.

7. ábra: A Nettó FDI változása az UK-ban 2016-2020

Forrás: Saját szerkesztés és az ONS alapján

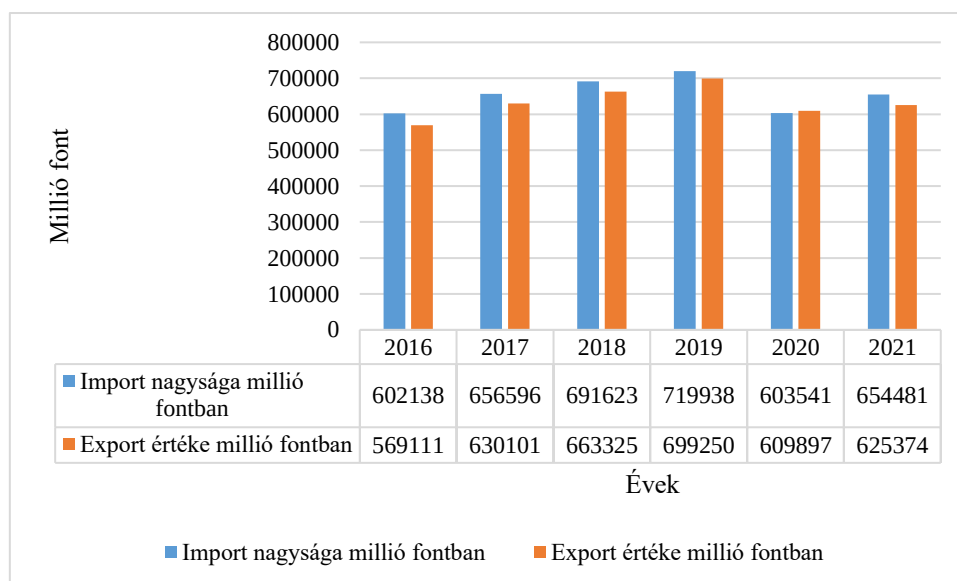
4.2. A vállalatok és a külkereskedelem

8. ábra: A brit vállalati szektor eladásai és beszerzései 2016-tól 2021-ig

Forrás: Saját szerkesztés az ONS adatai alapján

A vállalati szektor saját igényeinek a kielégítése céljából végrehajtott tranzakciókat foglalja össze a 8. ábra, amely a hasonló, külföldi vállalati igények kielégítésre irányul. Jól látszik, hogy a beszerzések dominálták ezeket a tranzakciókat. Ezzel szemben, 2020-ban inkább a vállalati eladások domináltak, azért mert mindenki az átmeneti időszak vége előtt értékesíteni próbálta a megtermelt javakat. (Portes, 2022)

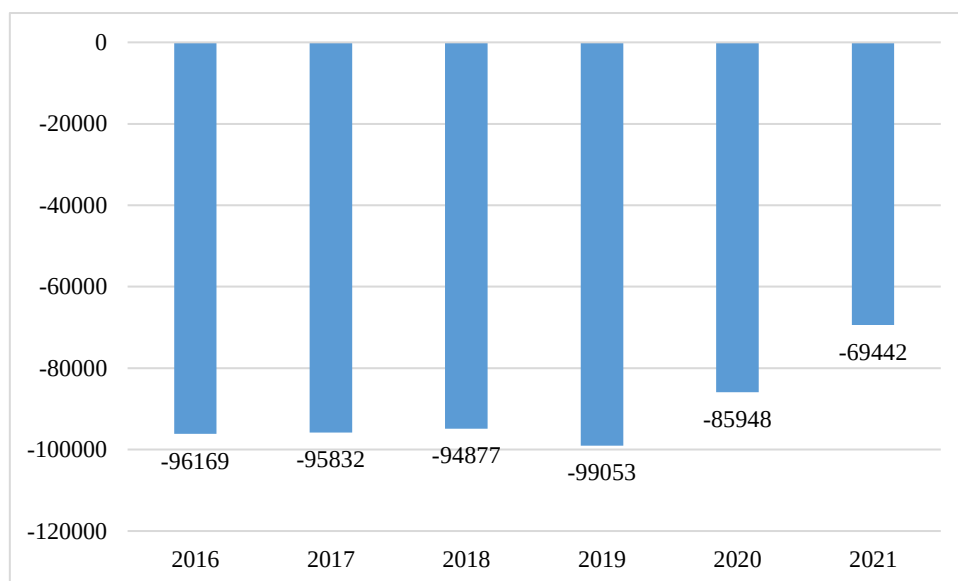
9. ábra: Az export és az import összevetése az UK-ban 2016-tól 2021-ig

Forrás: Saját szerkesztés az ONS adatai alapján

A 9. ábrán jól látható, hogy 2020 kivételével 2016-tól 2021-ig negatív volt a brit külkereskedelmi egyenleg. Ráadásul 2020-ban és 2021-ben jóval elmaradt mind az export, mind az import szintje a 2019-hez képest. A 2020-as COVID sokk után 2021-ben mindenhol a világban regenerálódásnak indult a gazdaság, míg az UK gazdasága az újranyitás után nem talált még magára. (Portes, 2022)

A külkereskedelemmel kapcsolatosan meg kell említenünk az exporttal és importtal foglalkozó vállalatok számát és azok arányát. Ezt a 2. számú melléklet tartalmazza. 2017-től 2020-ig nőtt mind az exportáló, mind az importáló vállalatok száma, azonban hangsúlyoznunk kell, hogy az összetételük arányaiban változás tapasztalható. Ez egy másik, harmadik kategóriában figyelhető meg, ahol az egyszerre importáló és exportáló vállalatok számában csökkenés indult, így azok aránya is csökkent.

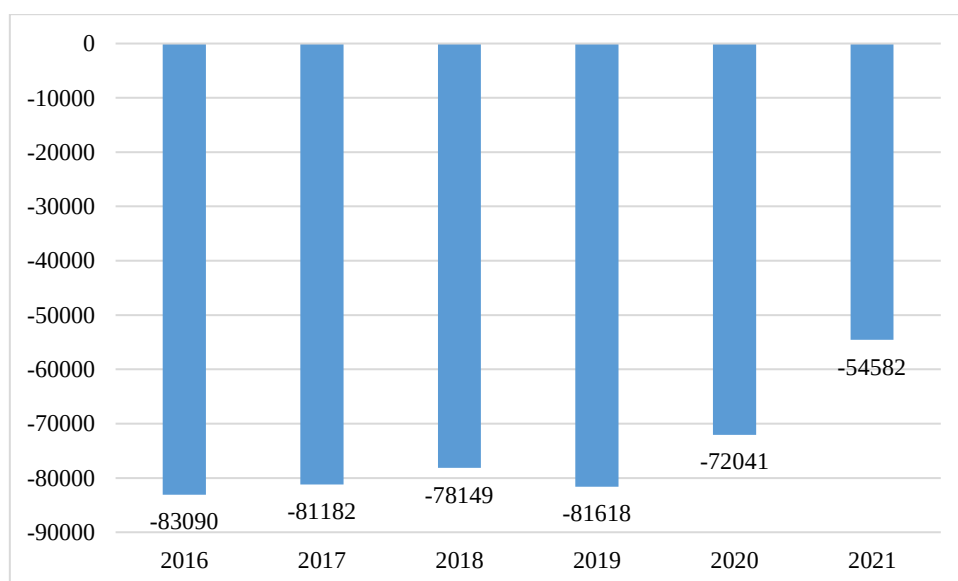
Ez a jelenség azzal magyarázható, hogy egyfajta specializáció indulhatott meg a brit vállalatok között, ahol vagy csak exportra, vagy csak importra állnak át a vállalatok, mely folyamatot a Brexit csak felgyorsított.

10. ábra: Az UK-nak az EU felé irányuló kereskedelmi mérlege 2016-tól 2021-ig, millió font

Forrás: Saját szerkesztés az ONS adatai alapján

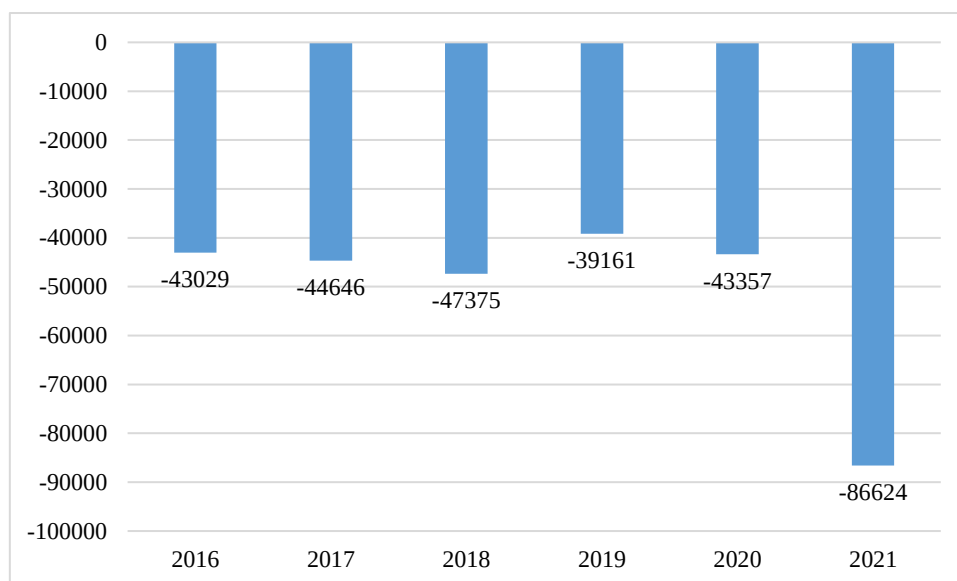
Jól látható a 10. ábrán az UK EU-felé irányuló kereskedelmének mérlege csökkenő és negatív 2019 után, főleg a Brexit és a COVID 19 járvány, továbbá a lassú gazdasági regenerálódás miatt.

11. ábra: Az UK-nak az EU-19 felé irányuló kereskedelmi mérlege 2016-tól 2021-ig, millió font

Forrás: Saját szerkesztés az ONS adatai alapján

A 11. ábrán jól látszik, hogy az UK EU-felé irányuló kereskedelme javarészt az EU-19 felé irányul, azaz az eurozóna felé. Ehhez szintén negatív külkereskedelmi mérleg társul, illetve szintén megfigyelhető az UK gazdaságának a lassú magához térése.

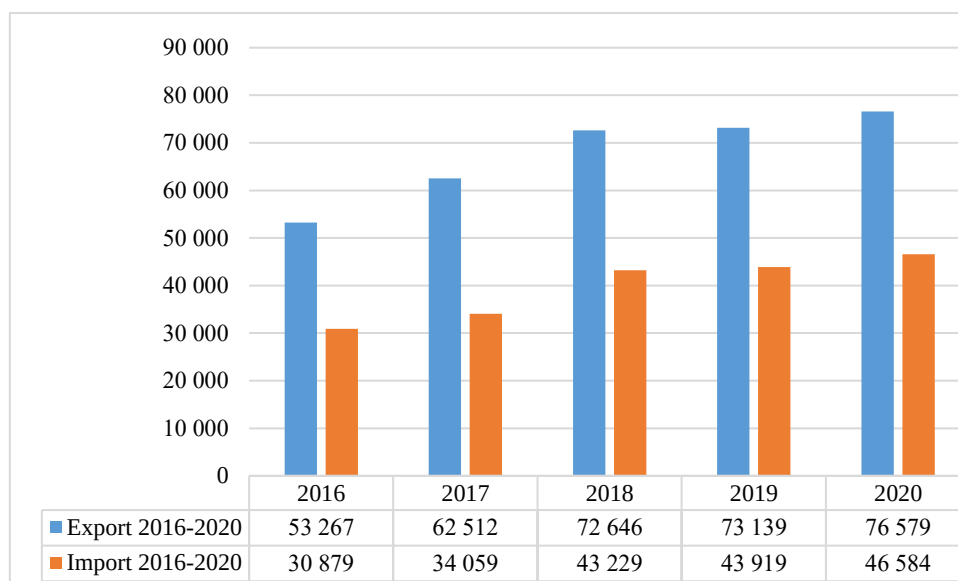
12. ábra: Az UK nem EU felé irányuló kereskedelme 2016-tól 2021-ig, millió font

Forrás: Saját szerkesztés az ONS adatai alapján

Ezután felmerülhet a kérdés, hogy a nem-EU felé irányuló kereskedelem hogyan alakul? Jól látszik az 12. ábrából, hogy az átmeneti időszak után az UK „lecserélte” az EU-t a világ többi részére, mint importáló partnert, és a nem-EU felé irányuló külkereskedelmi mérleg negativitása megkétszereződött. A 2020-as 43 357 millió fontról megugrott 86 624 millió fontra 2021-re.

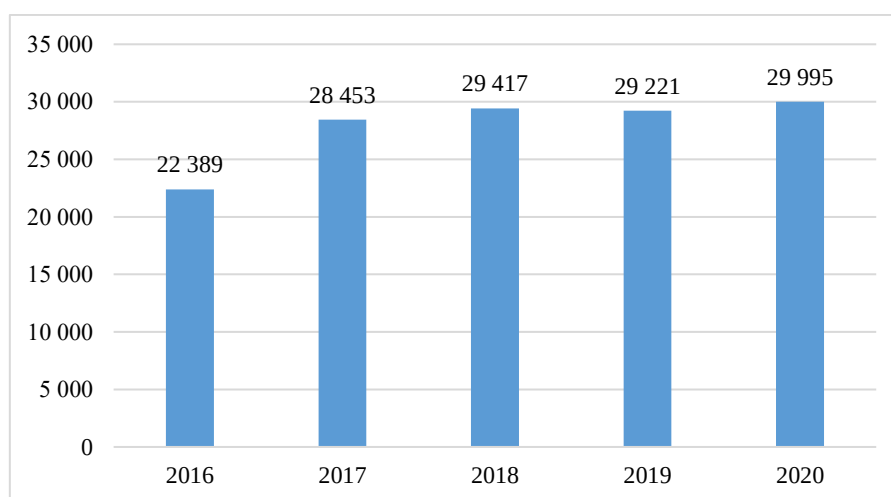
A 13. ábrán jól látszik, hogy 2018-ig dinamikus volt a szolgáltatások külkereskedelme, de 2018-ban, és utána már megtorpant mind a külkereskedelmi forgalom, mind a nettó haszon növekedése. A szolgáltatók egy része inkább áthelyezte tevékenységeit az EU-ba, a többletköltségek elkerülése végett. Írország szolgáltatói külkereskedelmi növekedése többszörösen túlszárnyalja az UK szolgáltatás kereskedelmi növekedését (Portes, 2022).

A nettó hasznót is szemléltettük 14. ábrán, ahol jól látszik, hogy 2018 óta csak minimális növekedést könyvelhet el az UK külkereskedelmi szolgáltatásaiban, mindvégig 30 000 millió font alatt maradv.

13. ábra: Az UK EU-ba áramló szolgáltatás külkereskedelme, millió font

Forrás: Saját szerkesztés az ONS adatai alapján

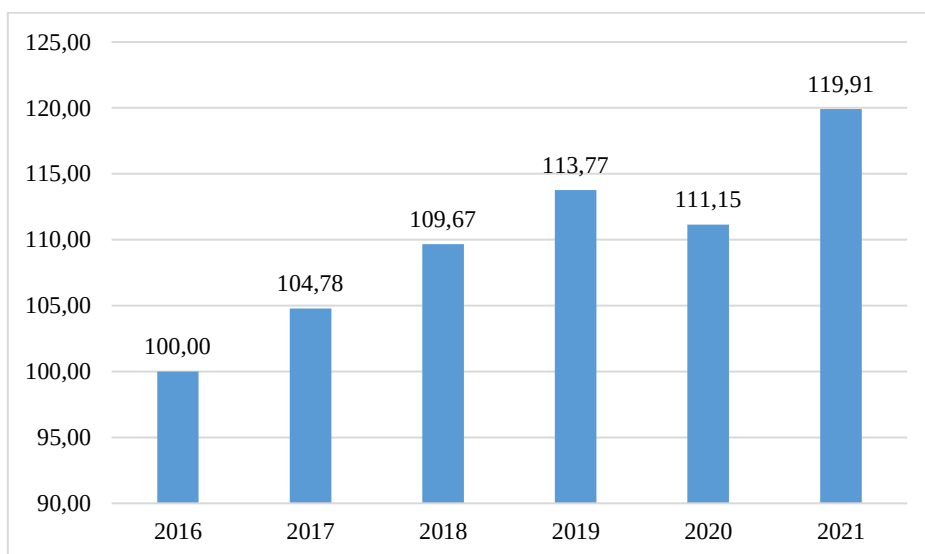
14. ábra: Az UK EU-ba irányuló szolgáltatás külkereskedelmének egyenlege 2016-tól 2020-ig, millió font

Forrás: Saját szerkesztés és az ONS alapján

4.3. A Gazdasági ágazatok teljesítménye

Az első elemzendő ágazatunk az építőipar. Az építőipar teljesítményének értékelését külön elemzem az új házakkal, az infrastruktúrával, a házakkal és infrastruktúrával nem foglalkozó beruházásokra, a 3. számú melléklet alapján. Az építőipar esetében is vízváltó vonal volt a 2019-es év, hiszen 2019-hez képest 2020-ra kb. 10 000 új házzal, és 10 000 nem házzal vagy infrastruktúrával kapcsolatos megbízással csökkent a beruházások száma (és 2020-ban alig csak 0,67%-kal volt több megbízás, mint 2016-ban).

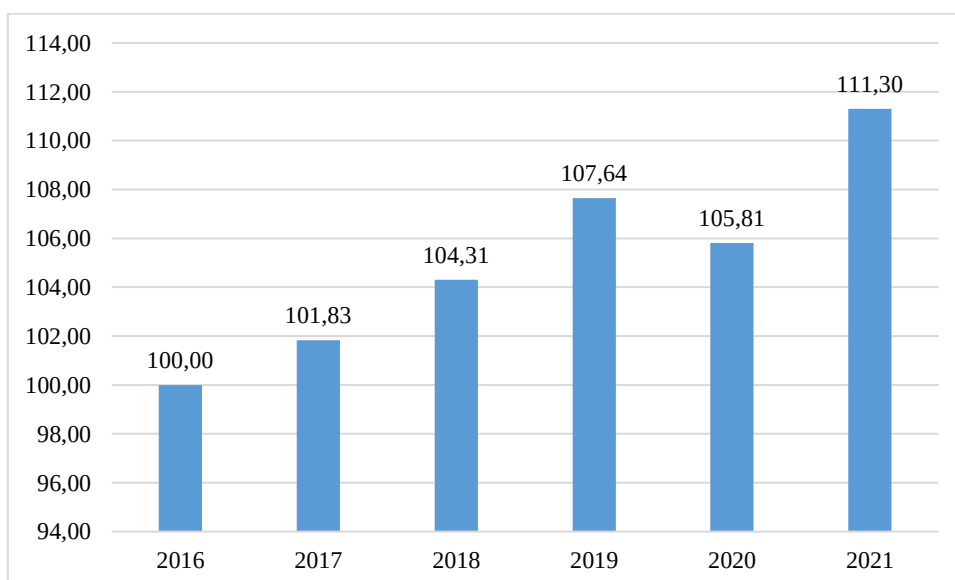
A következő ágazatunk a kiskereskedelem. A kiskereskedelem alakulását először az értékindexek segítségével vizsgálom, amelyet a 15. ábra mutat be.

15. ábra: Az UK kiskereskedelmi értékindexének alakulása 2016-tól 2021-ig, %

Forrás: Saját szerkesztés az ONS adatai alapján

Dinamikusan nőtt a kiskereskedelmi értékindex, és 2020-ban, a pandémia idején is minimális visszaesés történt, és a kiskereskedelmi értékindex már jóval nagyobb volt, mint 2019-ben, amely a volumennövekedés miatt is bekövetkezett, melyet a 16. ábra mutat be.

16. ábra: Az UK kiskereskedelmi volumenindexei 2016-tól 2021-ig

Forrás: Saját szerkesztés az ONS adatai alapján

Összességben 11,3%-kal nőtt a kiskereskedelem volumenindexe 2016-hoz képest 2021-re, amely általános európai jelenség volt a pandémia első két hulláma miatti újranyitás miatt. 2020-ban a visszaesés minimális volt.

4. táblázat: *A turizmus alakulása az UK-ból és az UK-ba 2016-tól 2021-ig*

Évek	UK lakosok (1000 fő)	Külföldi lakosok (1000 fő)
2016	81757	39129
2017	87242	41080
2018	90571	40283
2019	93086	40857
2020	23827	11101
2021	19142	6384

Forrás: Saját szerkesztés az ONS adatai alapján

A 4. táblázat alapján elmondhatjuk, hogy a látogatói létszámot alapul véve a turizmus fejlődésen ment keresztül, főleg az UK polgárainak a külföldre való látogatásai bővültek (2016-ról 2019-re több mint 11 millióval több turista ment külföldre), míg az UK-ba érkező külföldiek száma „csak” kevesebb, mint 2 millió fős növekedésen ment keresztül. A 2020-as COVID járvány miatt kb. a negyedére esett vissza mind a külföldre látogató brit lakosok a száma, mind az UK-ba érkező külföldiek száma. Ez a szám még tovább csökkent, mivel a szabad mozgás véget ért 2020-ban, az akkor elfogadott „The Immigration Act” nevű brit törvény miatt. Ezek alapján kijelenthetjük, hogy az UK turizmus ágazata jelentős hiánnyal, és válsággal néz szembe.

5. táblázat: *A turisták költségeinek a megoszlása 2016-tól 2021-ig, millió font*

Évek	UK lakosok költsége	Külföldiek költsége
2016	50864	25415
2017	54426	28396
2018	58128	26508
2019	62325	28448
2020	13764	6209,8
2021	15547	5646

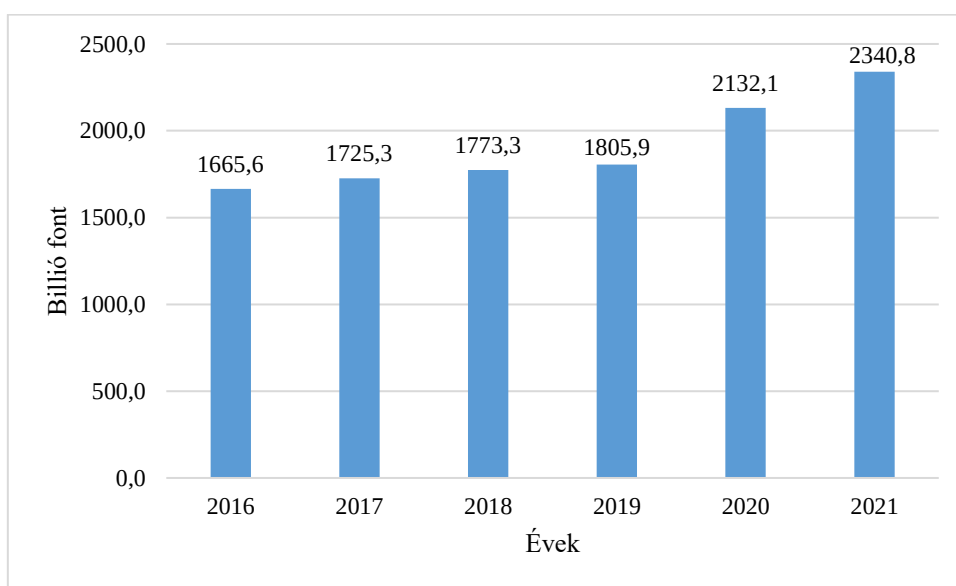
Forrás: Saját szerkesztés az ONS adatai alapján

Ugyanez a trend figyelhető meg az UK-ba érkező és távozó turisták költségei alapján, melyet a 5. táblázat tartalmaz. Az UK lakosai 2016-hoz képest 11,5 billió fonttal költöttek többet 2019-ben, míg a külföldről érkező turisták költségei 3 billió font növekedésen ment keresztül. Ezek az

összegek szintén jelentős csökkenésen mentek keresztül 2021-re. Ezek miatt kijelenthetjük, hogy a turizmus ténylegesen válságba került az Egyesült Királyságon belül.

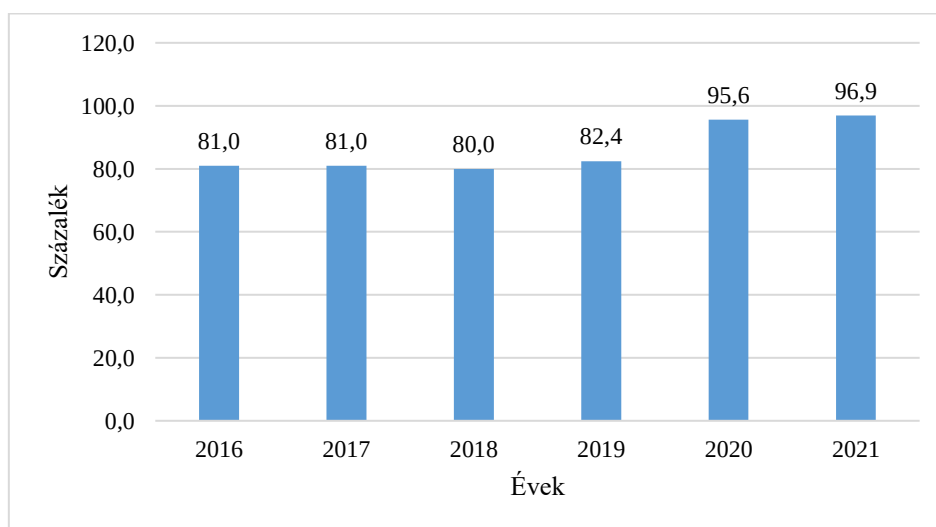
4.4. Makrogazdasági és kormányzati, pénzügyi mutatók

Ezek után a kormányzati és pénzügyi mutatókkal foglalkozom. A 17. ábra alapján láthatjuk, hogy az államadósság nagysága 2019-ről 2020 végéig 327 billió fonttal volt több, míg 2020-ról 2021-re 208,7 billió fonttal nőtt. Ez döntően a COVID19 járvány miatt történt, hiszen a vállalatok életben tartására jelentős forrásokat kellett az államnak biztosítania, főleg hitelből.

17. ábra: Az UK kormányának adóssága 2016-tól 2021-ig

Forrás: Saját szerkesztés az ONS adatai alapján

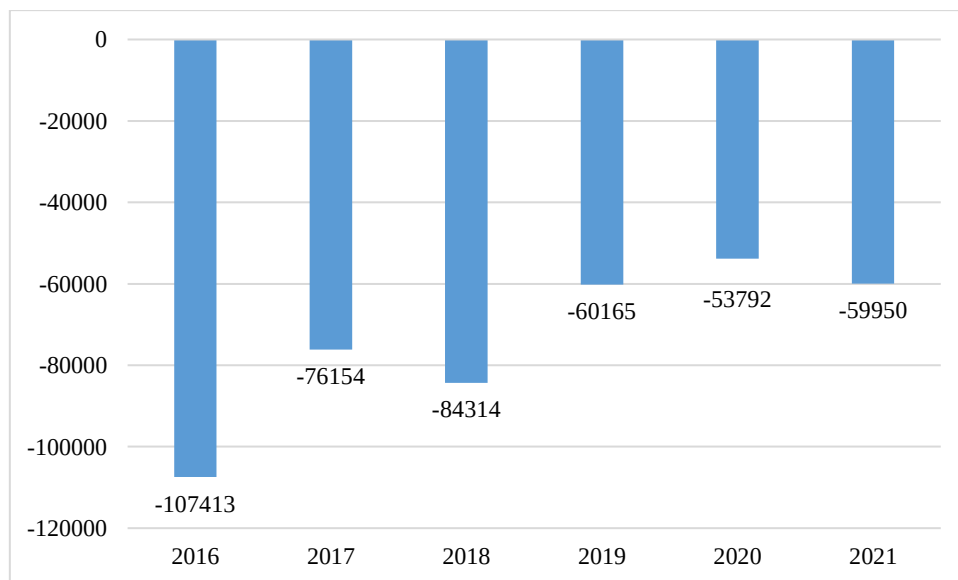
18. ábra: A teljes államadósság alakulása a GDP százalékában 2016-tól 2021-ig az UK-ban

Forrás: Saját szerkesztés az ONS adatai alapján

A 18. ábra esetében az államadósságot mutatjuk be a GDP százalékában. A 2008-as gazdasági válságot éppen csak kiheverte a brit gazdaság, az államadósság „nyugalmi” helyzetbe került; kicsivel több, mint 80% környékére. 2020-ra jelentősen megugrott, főleg azért, mert nőtt az állam által felvett hitelek mennyisége, és azért, mert a GDP jelentős zsugorodáson ment keresztül. A legfrissebb éves adat alapján 2021-re 96,9%-ra emelkedett fel az államadósság. Mivel a GDP növekedése megtorpant 2022-ben, így csekély a valószínűsége annak, hogy az államadósság a közeljövőben csökkenésnek indulna a GDP százalékában.

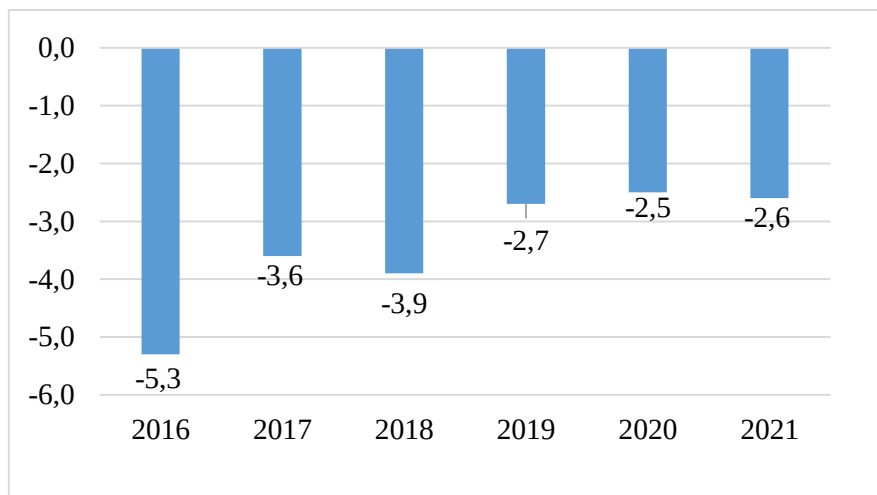
Természetesen a hitelfelvétel és a sok állami befektetés miatt megnőtt a költségvetési deficit is. Ezt a 4. számú melléklet tartalmazza. A deficit 2019-re 5118 millió fontra csökkent, és ez nőtt meg 2020-ra 199 286 millió fontra. Ez a mutató is „javulásnak indult”, hiszen 2021-re 116293 millió fontra csökkent az államháztartás hiánya.

A nemzetközi fizetési mérleg alakulása is fontos kormányzati mutató. A 19. ábra alapján megállapíthatjuk, hogy 2016-tól 2019-ig kedvező trend ment végbe az UK-ban, hiszen jelentős javuláson ment keresztül a fizetési mérleg. Az átmeneti időszak végével, és a COVID19 járvánnyal a kereskedelmi lehetőségek beszűkülésével a nemzetközi kereskedelem is visszaesett, szintén az UK-ban is. A nemzetközi fizetési mérlegdeficitje 59950 millió fontra eset vissza 2021-re.

19. ábra: *A nemzetközi fizetési mérleg változása az UK-ban 2016-tól 2021-ig, millió font*

Forrás: Saját szerkesztés az ONS adatai alapján

20. ábra: A nemzetközi fizetési mérleg a GDP százalékában 2016-tól 2021-ig az UK-ban, %

Forrás: Saját szerkesztés az ONS adatai alapján

Szintén érdekes, ha a nemzetközi fizetési mérleg deficitjét a GDP százalékában tekintjük át a 20. ábra alapján. 2016-tól 2021-re -2,6%-ra esett vissza. 2019-től -2,7%-on állt már a nemzetközi fizetési mérleg, és -2,5% környékére állandósult. Ez főleg a külkereskedelmi forgalom visszaesése miatt, a GDP növekedése miatt vált lehetségessé, hogy a nemzetközi fizetési mérleg nem eset vissza a 2016-os szintre.

4.5. Társadalmi mutatók

A társadalmi mutatók megértéséhez a keresetek alakulásából kell kiindulni. A 6. táblázat alapján jól látható, hogy 2016-hoz képest az átlagos heti jövedelem 17,21%-kal nőtt, amely 85 fontos növekedést jelent. Ez azért állt elő, mert a COVID-válság miatt a hazatérő európai munkások döntő része nem tért vissza az UK-ba (Portes, 2022), így munkaerőhiány alakult ki, amely pedig a béreket felfelé hajtotta, főleg a 2021-es évben (ez 2022-ben sem változott).

6. táblázat: Az átlagos heti kereset, az átlagjövedelem, a medián jövedelem változása 2016-2021 között, font

Évek	Átlagos heti kereset	Átlagos éves jövedelem	Éves medián jövedelem
2016	494	36738	29237
2017	505	36621	30026
2018	520	36017	29308
2019	538	36397	29548
2020	547	37839	30762
2021	579	37622	31385

Forrás: Saját szerkesztés az ONS adatai alapján

A jövedelem vizsgálata során az éves medián és átlagjövedelmet is érdemes megvizsgálni a 6. táblázat alapján. Az átlagjövedelem 2021-ben enyhe csökkenésen ment keresztül, míg a medián jövedelem tovább nőtt, habár nem sokkal, kb. 2000 fonttal volt több 2021-ben, mint 2016-ban a medián jövedelem.

Ezután egy kérdés adódik, hogy ilyen bérek mellett hány foglalkoztatott van? Erre a 7. táblázat ad választ. A foglalkoztatottak száma folyamatosan emelkedett 2016-tól 2019-ig, és a COVID járvány, valamint a Brexit miatt 2021-ben 400 ezer emberrel dolgoztak kevesebben 2021-ben (a vendégmunkások nem tértek vissza az UK-ba).

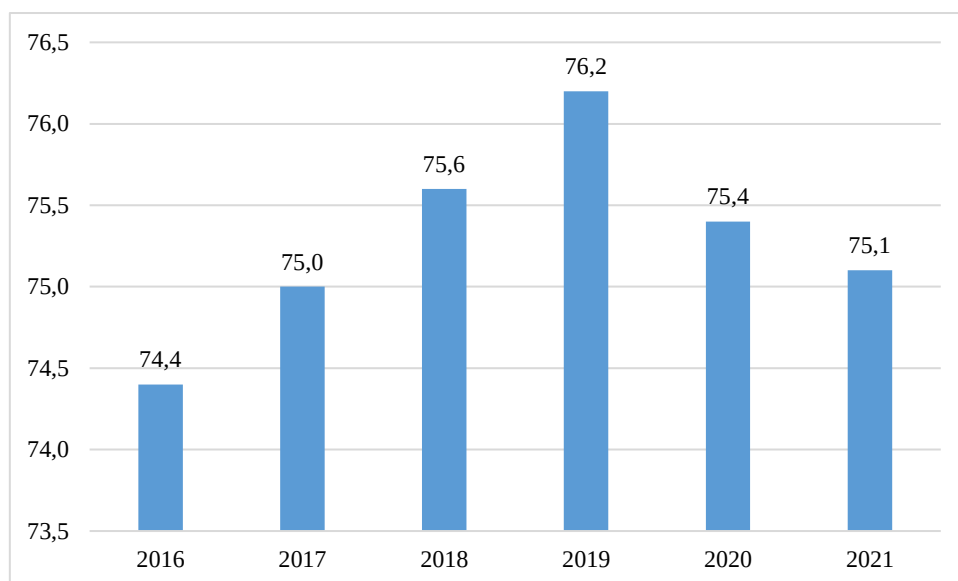
Fontos még hangsúlyoznunk, hogy az elbocsátott emberek száma nem egyenértékű a betöltetlen munkahelyek számával. Ahogyan a gazdaság bővült 2019-ig, a betöltetlen álláshelyek száma fokozatosan nőtt a 7. táblázat alapján, de ez a járvány miatt visszaesett 2020-ban, de a helyzet normalizálódásával, és az EU-s polgárok távozásával összesen 292 ezer ember hiánya vált nyilvánvalóvá a gazdaságban 2021-re, így 2021-ben 795 ezer munkahelyi állás volt betöltetlen.

Ugyanez a folyamat figyelhető meg a foglalkoztatási ráta alakulásában is a 21. ábrán, százalékos arányban, hogy a járvány sújtotta 2020-as évhez képest is kevesebben dolgoztak 2021-ben.

7. táblázat: Az alkalmazásban állók és a betöltetlen álláshelyek száma 2016-2021, 1000 fő

Évek	Az alkalmazásban állók száma	Betöltetlen álláshelyek
2016	31744	671
2017	32057	699
2018	32439	741
2019	32799	737
2020	32509	503
2021	32407	795

Forrás: Saját szerkesztés az ONS adatai alapján

21. ábra: A foglalkoztatási ráta alakulása az UK-ban 2016-tól 2021-ig, %

Forrás: Saját szerkesztés az ONS adatai alapján

A népesség többi részét tekintve megnőtt az inaktívak aránya és száma is. A szám adatok a 8. táblázatban tekinthetők meg. Összesen 240 ezer fővel nőtt meg a számuk, amely egyben azt is feltételezi, hogy a munkanélküliek egy tekintélyes része inkább kilép a munkaerőpiacról, minthogy munkanélküli legyen. Ez a viselkedés a munkaerőpiacon főleg recesszió esetén figyelhető meg, amikor a nők, az idősebbek, és a fiatalok alkupozíciója jelentősen leromlik.

Ugyanez a folyamat figyelhető meg a 8. táblázatban, amely tartalmazza az inaktívak százalékos arányát az össznépességben belül. Jól látszik, hogy az arányuk 2016-tól 2021-ig mindvégig 20% felett alakult. Csak az arányokat tekintve lényeges változás nem történt, de az inaktívak nagyságát tekintve mégis jelentősnek minősül a 240 ezres gyarapodásuk 2019-ről 2021-re.

8. táblázat: Az inaktívak száma és aránya az UK lakosságában 2016-tól 2021-ig

Évek	Inaktívak száma	Inaktívak %-os aránya
2016	8898	21,7
2017	8827	21,5
2018	8694	21,1
2019	8566	20,7
2020	8658	20,9
2021	8803	21,3

Forrás: Saját szerkesztés az ONS adatai alapján

A munkanélküliség tárgyalása során a leépítések számát tekintjük át a 5. számú melléklet alapján. 2019-ig „nyugalmi állapotban” volt a munkaerőpiac a leépítések szempontjából, míg 2020-ban több mint a kétszeresére emelkedett az elbocsátottak száma 2019-ről, de az egyensúly hamar beállt, hiszen 2021-ben már ismét, „csak” 106 ezer munkavállalót bocsátottak el hivatalosan.

9. táblázat: *A munkanélküliek száma és százalékos aránya az UK-ban 2016-tól 2021-ig*

Évek	Munkanélküliek száma, 1000 fő)	Munkanélküliségi ráta, %
2016	1633	4,9
2017	1476	4,4
2018	1380	4,1
2019	1306	3,8
2020	1551	4,6
2021	1524	4,5

Forrás: Saját szerkesztés az ONS adatai alapján

A munkanélküliség időbeli megjelenése az inaktivitást idézi fel, hiszen 2019-ig csökkent a munkanélküliség, majd 2021-ben a 2016-os szintet közelítette meg a 9. táblázat alapján. A helyzet érdekessége, hogy 2020-ról 2021-re csak 27 ezer fővel csökkent a munkanélküliek száma, amely egyben azt is jelenti, hogy az elbocsátottak nagy része még 2021-ben sem kapott munkát.

Az utolsó fő témakörünk a társadalmi mutatókban az emberi fejlődési index (HDI) alakulása. Elmondhatjuk a 10. táblázat alapján, hogy a HDI értéke folyamatosan nőtt 2019-ig, és 1,1%-os romlásokon esett át 2020-ban, és, ráadásul csak 0,05%-ot javult 2021-re.

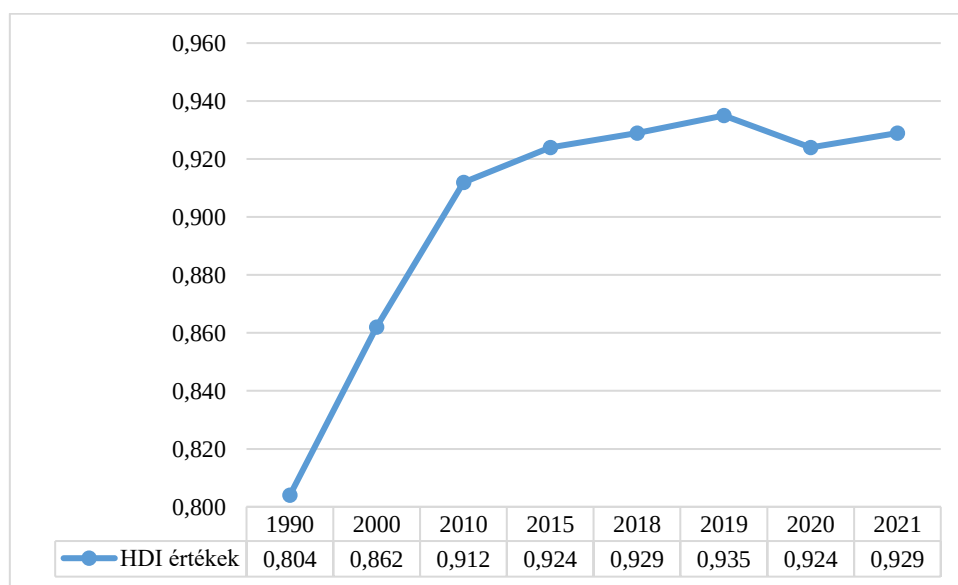
10. táblázat: *A HDI alakulása az UK-ban 2016-tól 2021-ig*

Évek	HDI értéke
2016	0,927
2017	0,93
2018	0,929
2019	0,935
2020	0,924
2021	0,929

Forrás: Saját szerkesztés az ENSZ adatbázisa alapján

A 2021-es 0,929-es érték a következő elemekből állt össze a 6. számú melléklet alapján: a születéskor várható élettartam 80,7 év, 17,3 évet tanulnak az emberek, elvárások alapján és az iskoláztatás átlagos várható időtartama 13,4 év. Az egy főre eső átlagos éves GNI pedig 45225 dollár. Ezek miatt az UK 18. helyen áll ebben a jóléti mutatóban.

Az UK HDI-jének a változását mutatja be 1990-től 2021-ig bizonyos kihagyásokkal a 22. ábra pontdiagrammja.

22. ábra: Az UK HDI értékeinek a változása (1990-2021)

Forrás: Saját szerkesztés az ENSZ adatai alapján

Jól látszik, hogy az UK 2015-höz képest 3 helyet rontott. A főleg a gazdaság zsugorodása miatt nem nagy a valószínűsége, hogy a közeljövőben az UK visszatér a jobb helyet jelentő 15. helyre.

V. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

Következtetéseimet és a kutatási kérdéseket a feltevésük sorrendjében válaszolom meg.

Az első kérdés: A brit gazdaság zsugorodott volna? Igen, a brit gazdaság zsugorodott, melyet a következő adatok támasztanak alá: az FDI nettó beáramlását nettó kiáramlás váltotta fel, a vállalatok száma nettó csökkenésnek indult 2022-ben, visszaesett a termékelőállítás és gyártás 2021-re, a GDP 2022-ben még a 2021-es szinten is csökkent.

Szorosan kapcsolódik a gazdaság zsugorodásához az életszínvonal változása, a második kérdésünk, amely a következő volt: hogyan változott az életszínvonal a Brexit hatására az Egyesült Királyságban? A társadalmi mutatókat áttekintve, nőtt a munkanélküliség, a bérek emelkedése éppen követte az infláció emelkedését, a HDI is visszaesett, mint a társadalmi jólét általános mércéje. Az életszínvonal általános, de még nem nagy romlásokon ment keresztül eddig.

Harmadik kérdésem az volt, hogy van-e valamilyen válság az Egyesült Királyságban, és ha van, az milyen? Megállapítottam, hogy az áruszállítás jelentős korlátozottságai miatt áruhiány alakult ki, és áremelkedés figyelhető meg, illetve az infláció nagy mértéke, és a font gyengülése miatt kijelenthetjük, hogy mind árupiaci, mind pénzpiaci válság megtalálható az Egyesült Királyságban.

A Brexit a belátható jövőben fent fog állni, főleg az idősebb generációk hozzáállása, illetve a politikai elit „globális Britannia” elképzelése miatt, csak az nem mindegy, hogy hogyan. Mivel az Unió rugalmatlan a változásokban, az UK pedig sokszor szegett nemzetközi jogot, így meglátásom szerint csak idő kérdése, hogy mikor függeszti fel valamelyik fél vagy a Kilépési, vagy a Kereskedelmi és Együttműködési Megállapodást.

Ezek fényében már egyszerűbb lesz a hipotéziseket megvizsgálni. Az első hipotézis a következő volt: a brit gazdaság meggyengült egy bizonyos fokig. Hipotézisemet csak részben fogadom el, mivel csak egyes gazdasági ágazatokban valósult meg a gyengülés (pl. turizmus), míg a szolgáltatások exportjára nem igaz. Nem csak a gazdaság, hanem az állam is meggyengült a jelentős deficitekkel, és a növekvő államadóssággal.

A második hipotézis az volt, hogy a kilépés alternatív költségei túllépik a kilépésből eredő hasznot. Ezt a hipotézisem elfogadom, hiszen lehet, hogy jogi értelemben nincsen függőségi

viszony az UK és az EU között, ám a gazdasági függés továbbra is megmaradt, amelyet az UK ugyan próbál csökkenteni, de ez csak hosszútávon lehet megvalósítható. Ez a helyzet főleg a négy szabadság megszűnése miatt alakult így, és ezek az intézkedések inkább az UK-t büntetik, mintsem az Uniónak fájna. Egyértelmű, hogy a függetlenség ára a jólét bizonyos részéről való lemondás.

Az utolsó hipotézis az volt, hogy a brit gazdaság nem ment át gazdasági elszigetelődésen. Ezt a hipotézisemet is elfogadom, hiszen lehet, hogy az UK próbál az Unió „szorításából” szabadulni, így nyit a világ további része felé, mint független állam, és köt szabadkereskedelmi megállapodásokat is, (mint például Japánnal, Kanadával, Mexikóval) habár nem az áruáramlás jelenti az UK fő gazdasági motorját, hanem a szolgáltatások, és azon belül is a pénzügyi szolgáltatások adásvétele. Ehhez társult valamikor hozzá az FDI beáramlás, a „minőségi” migráció, de mára már ezek megcsappantak.

A Brexit összességében való megélése, és annak alakítása a modernkori demokráciák egyik legnagyobb gazdasági, társadalmi és politikai kihívásai közé tartozik. Az idő múlásával egyre több, elsősorban negatív hatása is megmutatkozik, melyek kezelésére az Egyesült Királyság és az EU is törekszik a saját lehetőségeiknek megfelelően. Erre szükség is van, hiszen az UK gazdasága már recesszióba került a kilépés miatt.

A Brexitet többen, többféle példára és igazolásra felhasználhatják. Gazdaságpolitikai szempontból a Brexit arra lehet példa, hogy egy átgondolatlan, bizonytalan cselekvéssorozat hogyan vezethet a rossz menedzseléssel egy rosszabb állapotba a kezdetekhez képest. Minden állam, és minden személy levonhatja a következtetést, hogy mi, és mekkora az az ár, amelyet hajlandó megfizetni a függetlenségért.

Az előzőeknek megfelelően a Brexit jelenlegi formájában bizonyosan nem lesz fenntartható, mert az általa okozott gazdasági és társadalmi kár túllépi a brit polgárok tűrőképességét. A Kilépési Egyezmény, továbbá az Észak-Ír Protokoll többszöri megsértése is felteszi a kérdést, hogy ezek a megállapodások mennyire életképesek, és mennyire betarthatóak a szerződő felek számára?

A kérdés ismét komoly olyan szempontból, hogy a demokráciára épülő brit piacgazdaság hogyan lesz képes a negatív hatásokat kezelni közösségi, valamint nemzetközi szinten? Erre a

jövőben, az idő múlásával, és az események részletes dokumentálásával a brit és uniós kapcsolatok változásait időrendben haladva más, főleg brit elemzők fogják bizonyosan tovább vinni, ahogyan a gazdasági adatok publikálásra kerülnek.

Összességében elmondhatjuk, hogy a bentmaradási tábornak sokkal jobban kellet volna hangoztatnia a kilépésből eredő hátrányokat 2016-ban, hogy az UK elkerüljön egy potenciális, recesszióba vezető szociőkonómiai helyzetet.

Utolsó gondolatként, meg kell, hogy jegyezzük, hogy a mélyülő válság, amelybe az UK most tart, és a polgári elégedetlenség felveti a visszaút lehetőségét is. Ez egyben a demokrácia dilemmája is, hiszen nagy feszültséget okoz az, ha nem tisztelik meg annak a körülbelül 17,4 millió ember akaratát, akik a kilépés mellett döntöttek 2016-ban, vagy ha a kormány a növekvő elégedetlenséget a Brexittel kapcsolatban egyszerűen figyelmen kívül hagyja, és nem ad egy új döntési lehetőséget a választópolgárok számára.

Az Egyesült Királyság válaszüton van. A brit kormány gazdaságpolitikai döntései nem tudnak egyszerre minden társadalmi csoportnak megfelelni. Akármi is fog történni, nagy belső és külső ellenállást kell majd az új brit kormánynak legyőznie, hogy a Brexit ügye ne végződjön teljes kudarccal a brit társadalom számára.

VI. ÖSSZEGZÉS

A Brexit egy összetett gazdasági, társadalmi, politikai folyamat, melynek megértésére és tanulmányozására szükség van Magyarországon közgazdasági szempontból. Erre azért van szükség, hogy a magyar társadalom is mérlegelni tudja, hogy egy „Hexit” eseménysorozat milyen haszonnal, hátrányokkal, megoldásokkal, de leginkább kihívásokkal jár együtt.

A dolgozatot történeti áttekintéssel kezdtem, hogy a Brexit előzményei, és a kilépés folyamata rámutassanak azokra az okokra, amelyekért megtörtént az UK kilépése az EU-ból. Ezután ismertettem a Brexit eredményét, a két megállapodást, név szerint a Kilépési Megállapodást, és a Kereskedelmi és Együttműködési Megállapodást.

Tartalmukat tekintve a Kilépési Egyezmény 6 fő részből, valamint 3 Protokollból áll, míg a Kereskedelmi és Együttműködési Megállapodás 7 fő részből áll, amely részek 4 fő pillérre tagolódnak, és bizonyos részeket átemelnek a Kilépési Egyezményből.

A két egyezmény részletes ismertetése után az Anyag és Módszertan került kidolgozásra. A dolgozat forrásai főleg idegennyelvűek, így biztosítva az „első kézből” való értesülések pontosságát és megbízhatóságát. A források, és az adatok eredete felsorolásra került az *1. táblázatban*. Az adatok elemzése során csakis leíró statisztikai módszertan került alkalmazásra, ezek a viszonyszámok, a középértékek, továbbá az indexek témaköréből kerültek alkalmazásra.

A kutatási eredmények során először az általános gazdasági mutatókat elemeztem, a rákövetkező témakörben az UK vállalataival, és azok külkereskedelmével foglalkoztam. A külkereskedelem után a gazdasági ágazatokat tekintettük át, majd a pár társadalmi mutatót is elemeztünk. A kutatás fő szemlélete makroökonómiai jellegű, a kutatás relevanciájának megfelelően.

A végső következtetésekben kifejtettem, hogy a Brexitnek milyen hozadécai érvényesülnek a jelenkor Egyesült Királyságában, és milyen események várhatóak a Brexit jövőjére nézve.

SZAKIRODALMI JEGYZÉK

Szakirodalom

- 1.) Makszim Györgyné dr. Nagy Tímea (2018): *Statisztika I. (Egyetemi Jegyzet)*, Nyíregyháza
- 2.) Meyer Dietmar – Solt Katalin (2007): *Makroökonómia (Egyetemi Jegyzet)*, Aula kiadó, Budapest
- 3.) Misz József - Dr. Tömpe Ferenc (2007): *Közgazdaságtan II. (Makroökonómia)*, Debreceni Egyetem Agrár- és Műszaki Tudományok Centruma Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar Debrecen
- 4.) NYE GTI 2018: Barabásné dr. Kárpáti Dóra – dr. Egri Imre –dr. Hegedüs László Zsigmond - Kozmáné Petrilla Gréta - Kósáné dr. Bilanics Ágnes - Kvancz József – dr. Magyar Zoltán - Makszim Györgyné dr. Nagy Tímea - Nagy Zsuzsanna - Oroszné Ilcsik Bernadett - Vargáné dr. Bosnyák Ildikó (2018): *Gazdasági Alapfogalmak*, Nyíregyházi Egyetem, Gazdálkodástudományi Intézet, Nyíregyháza

Egyéb dokumentumok

- 1.) Adler, K. (2019 a): *Brexit: New UK plan for Northern Ireland to stay in single market.* <https://www.bbc.com/news/uk-politics-49909309> BBC NEWS, letöltve: 2022.05.08.-án
- 2.) Adler, K. (2019 b): *Brexit: Johnson agrees to extension – but urges election* <https://www.bbc.com/news/uk-politics-50205603> , BBC NEWS letöltve: 2022.05.08.-án
- 3.) BBC NEWS (2016): *Brexit: David Cameron to quit after UK votes to leave EU. :* <https://www.bbc.com/news/uk-politics-36615028> letöltve: 2022.05.07.-én
- 4.) BBC NEWS (2018): *Brexit: what is the withdrawal agreement?* <https://www.bbc.com/news/uk-46237012> letöltve: 2022.05.07.-én
- 5.) BBB NEWS (2020 a): *Progress made in tough areas says EU chief.* <https://www.bbc.com/news/uk-politics-55014901> letöltve: 2022.05.08.-án
- 6.) BBC NEWS (2020 b): *Brexit: MPS overwhelmingly back post-Brexit deal with EU.* <https://www.bbc.com/news/uk-politics-55478513> letöltve: 2022.05.08.-án
- 7.) Brit Kereskedelmi és Iparkamara (2021): *EU-UK Trade and Cooperation Agreement Analysis:* <https://www.britishchambers.org.uk/media/get/21-01-18%20UKEU%20trade%20deal%20analysis%20for%20websiteFINAL.pdf>, letöltve: 2022.08.03.-án

8.) Brit kormány (2017): *Joint report from the negotiators of the European Union and the United Kingdom Government on progress during Phase 1 of Negotiations under Article 50 TEU on the United Kingdom's orderly withdrawal from the European.*

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/665869/Joint_report_on_progress_during_phase_1_of_negotiations_under_Article_50_TEU_on_the_United_Kingdom_s_orderly_withdrawal_from_the_European_Union.pdf letöltve 2022.05.07.-én

9.) Brit kormány (2021): *Government sets out pragmatic new timetable for introducing border control.*

https://www.gov.uk/government/news/government-sets-out-pragmatic-new-timetable-for-introducing-border-controls?utm_medium=email&utm_campaign=govuk-notifications&utm_source=48ea1f8f-1476-4fa6-b98f-b80dbce4d2f7&utm_content=daily.
letöltve 2022.07.24.-én

10.) Brit parlament (2022): *Northern Ireland Protocol Bill.*

<https://publications.parliament.uk/pa/bills/cbill/58-03/0012/220012.pdf>, letöltve: 2022.07.24.-én

11.) Bofley, D. (2020) : *Brexit: No 10 startled by EU insistence that UK accept trade terms.*

<https://www.theguardian.com/politics/2020/oct/15/uk-must-make-necessary-moves-for-brexit-deal-leaked-eu-document>, The Guardian, letöltve: 2022.05.08.-án

12.) Cooper, C. (2019a): *Theresa May to bring her Brexit deal back to Parliament in June.*

<https://www.politico.eu/article/theresa-may-to-bring-her-brexit-deal-back-to-Parliament-in-june/>. Politico, letöltve: 2022.05.07.

13.) Cooper, C. (2019b): *Theresa May's government pulls June Brexit vote.*

<https://www.politico.eu/article/theresa-mays-government-pulls-june-brexit-vote/> Politico, letöltve: 2022.05.07.-én

14.) Crerar, P. – Sabbagh, D - Stewart, H. (2018): *May's plan 'sticks in the throat', says Boris Johnson as he resigns over Brexit.* <https://www.theguardian.com/politics/2018/jul/09/boris-johnson-resigns-as-foreign-secretary-brexit> , The Guardian, letöltve:2022.05.07.-én

15.) Dallison, P. - Mctague, T. (2019): *Theresa May steps down in emotional Downing Street Speech:*

<https://www.politico.eu/article/theresa-may-to-resign-june-conservatives-trump-tory-uk/> , Politico, letöltve:2022.05.07.-én

16.) Elgot, J. – O'Carroll, L. – Rankin, J. (2020): *Brexit: Boris Johnson to override EU Withdrawal Agreement,* <https://www.theguardian.com/politics/2020/sep/06/five-weeks-clinch-brexit-deal-uk-move-boris-johnson-to-say>, The Guardian, letöltve: 2022.05.08.-án

- 17.)** Elgot, J.- O'Caroll, L. (2022): *Liz Truss 'preparing to scrap parts of Northern Ireland protocol'* <https://www.theguardian.com/uk-news/2022/may/10/liz-truss-preparing-to-tear-up-northern-ireland-protocol-reports>, The Guardian, letöltve: 2022.07.24.-én
- 18.)** Európai Bizottság (2020a): *EU-UK Trade and Cooperation Agreement: Protecting European interests, ensuring fair competition, and continued cooperation in areas of mutual interest* https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_2531 letöltve: 2022.05.08.-án
- 19.)** Európai Bizottság (2020b): *The EU-UK Withdrawal Agreement*. https://ec.europa.eu/info/strategy/relations-non-eu-countries/relations-united-kingdom/eu-uk-withdrawal-agreement_en, letöltve: 2022.07.24.-én
- 20.)** Európai Bizottság (2020c): *Az EU és az Egyesült Királyság közötti kereskedelmi és együttműködési megállapodás, Új kapcsolat, jelentős változásokkal* https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/file_import/eu-uk-tca-brochure_hu.pdf, letöltve: 2022.08.03.-án
- 21.)** Európai Bizottság (2021a): *Withdrawal Agreement: Commission sends a letter of formal notice to the United Kingdom for breach of its obligations under the Protocol of Ireland and Northern Ireland*. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_1132, letöltve: 2022.07.24.-én
- 22.)** Európai Bizottság (2021b): *Protocol on Ireland/Northern Ireland: Commission proposes bespoke arrangements to benefit Northern Ireland* https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_5215. letöltve: 2022.07.24.-én
- 23.)** Európai Bizottság (2021c): *EU-UK relations: Commission delivers on promise to ensure continued supply of medicines to Northern Ireland, as well as Cyprus, Ireland, and Malta*. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_6911, letöltve: 2022.07.24.-én
- 24.)** Az Európai Bizottság (2022a): *Official controls on entry of animals and goods into Northern Ireland and verification of compliance of border control posts in Northern Ireland with EU requirements* https://ec.europa.eu/food/audits-analysis/audit_reports/details.cfm?rep_id=4450, letöltve: 2022.07.24.
- 25.)** Európai Bizottság hivatalos honlapja (2022b): *EU-UK relations: European Union ensures continued supply of medicines to Northern Ireland, as well as Cyprus, Ireland, and Malta*. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_2385, letöltve: 2022.07.24.
- 26.)** Európai Bizottság hivatalos honlapja (2022c): *Commission launches infringement proceedings against the UK for breaking international law and provides further details on*

possible solutions to facilitate the movement of goods between Great Britain and Northern Ireland https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_3676, letöltve: 2022.07.24.-én

27.) Európai Bizottság (2022d): *Protocol on Ireland/Northern Ireland: Commission launches four new infringement procedures against the UK.*

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_4663, letöltve: 2022.07.24.-én

28.) Európai Parlament (2021): *Parliament formally approves EU-UK trade and cooperation agreement.* <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20210423IPR02772/parliament-formally-approves-eu-uk-trade-and-cooperation-agreement>, letöltve: 2022.07.24.-én

29.) Európai Unió (2021): *Non-papers on sanitary and phytosanitary measures:*

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/eu-non-paper-identified-solutions-in-the-sps-area_en.pdf letöltve: 2022.07.24.

30.) Feás, E. (2021): *Key aspects of the EU-UK Trade and Cooperation Agreement*

<https://www.realinstitutoelcano.org/en/analyses/key-aspects-of-the-eu-uk-trade-and-cooperation-agreement/>, letöltve: 2022.08.03.-án

31.) Fox, B. (2020): *Brexit deal will be „difficult”, Barnier says as ministers agree mandate.* <https://www.euractiv.com/section/uk-europe/news/brexit-deal-will-be-difficult-barnier-says-as-ministers-agree-mandate/>, EURACTIV, letöltve: 2022.05.08.-án

32.) Garner, O. (2021): *The UK Command Paper on the Protocol on Ireland and Northern Ireland : Future relationship á la carte?* <https://dcubrexitinstitute.eu/2021/07/the-uk-command-paper/>, Brexit Institute News, letöltve: 2022.07.24.-én

33.) Hayward, K. – Phinnemore, D. – Whitten, L. (2021): *What do voters in Northern Ireland think about the Protocol on Ireland/ Northern Ireland?:* <https://www.qub.ac.uk/sites/post-brexit-governance-ni/ProjectPublications/OpinionPolling/TestingTheTemperature3/>. Queen University, Belfast. letöltve: 2022.07.24.-én

34.) HERBERT SMITH FREEHILLS LLP (2021): *The Withdrawal Agreement.*

<https://www.herbertsmithfreehills.com/files/brexit-the-withdrawal-agreement-qapdf>, letöltve: 2022.08.03.-án

35.) Hjelmgaard, K.- Onyanga-Omara, J. (2016): *Explainer: The what, when and why of 'Brexit'.* <https://eu.usatoday.com/story/news/world/2016/02/22/explainer-what-when-and-why-brexit/80723334/>, USA Today , letöltve: 2022.05.07.-én

36.) Horgen-Jones, J. – Moriarty, G.- O’Leary, N. (2021): *EU backs down on plan to control export of Covid-19 vaccines across Border into North amid outcry.*

<https://www.irishtimes.com/news/health/eu-backs-down-on-plan-to-control-export-of-covid-19-vaccines-across-border-into-north-amid-outcry-1.4471366>. Irish Times, letöltve: 2022.07.24.-én

37.) Kuenssberg, L. (2019): *Brexit: UK and EU agree delay to 31 October*. <https://www.bbc.com/news/uk-politics-47889404> BBC NEWS, letöltve: 2022.05.07.-én

38.) Munichello, K. – Walters, T. (2020): *Retail Price Index (RPI): What It Is, How Calculated*, vs. *CPI*.

<https://www.investopedia.com/terms/r/rpi.asp>, letöltve: 2022.09.25.

39.) Portes, J. (2022): *The economics of Brexit: what have we learned?*

<https://ukandeu.ac.uk/wp-content/uploads/2022/06/Economics-of-Brexit.pdf>. CEPR Press, London

40.) Rankin, J. (2020): *UK-EU trade deal with tariffs impossible in six months, say diplomats*.

<https://www.theguardian.com/politics/2020/may/13/uk-eu-trade-deal-with-tariffs-impossible-in-six-months-say-diplomats>, The Guardian, letöltve: 2022.05.08.-án

41.) Reuters hírügynökség (2020): *Barnier says Brexit deal needed by late October to ensure safe ratification*.

<https://www.reuters.com/article/uk-britain-eu-barnier-idUKKBN25M26W?edition-redirect=uk> letöltve: 2022.05.08.-án

42.) Sparrow, A. (2012): <https://www.theguardian.com/politics/2012/jul/01/david-cameron-europe-referendum-noncommittal> , The Guardian.letöltve: 2022.05.07.-én

43.) Walker, N. (2021): *Brexit timeline: events leading to the UK's exit from the European Union*.

: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-7960/> letöltve 2022.05.07.-én

44.) Witchell, N. (2019): *Parliament suspension: What was the Queen's role?*

<https://www.bbc.com/news/uk-49511731> , BBC NEWS, letöltve: 2022.05.07.-én

Internetes hivatkozások:

Internet 1: Brit kormány (2018): *Prime Minister Theresa May's speech on our future economic partnership with the European Union*.<https://www.gov.uk/government/speeches/pm-speech-on-our-future-economic-partnership-with-the-european-union> letöltve: 2022.05.07.-én

Internet 2: Brit parlament (2021): *Northern Ireland Update, Statement made on 3 March 2021*.

<https://questions-statements.parliament.uk/written-statements/detail/2021-03-03/hlws811>, letöltve: 2022.07.24.-én

Internet 3: Az UK Parlamentjének hivatalos honlapja (2022): *Appointments to the UK Delegation to the United Kingdom-European Union Parliamentary Partnership Assembly*.

https://questions-statements.parliament.uk/written-statements/detail/2022-01-26/hcws559?utm_source=UK+Parliament&utm_campaign=45ac067023-eudigest_170521__COPY_54&utm_medium=email&utm_term=0_77d770157b-45ac067023-102424077&mc_cid=45ac067023&mc_eid=9b4d18bc0f, letöltve: 2022.07.24.

Internet 4: Európai Bizottság (2022): *Statement by Vice-President Šefčovič on the Protocol on Ireland / Northern Ireland following the Queen's Speech and accompanying background briefing notes* https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_22_2984, letöltve: 2022.07.24.-én

Internet 5: Európai Bizottság (2022): *Protocol on Ireland/Northern Ireland: Statement by Vice-President Maroš Šefčovič following today's announcement by the UK Foreign Secretary.* https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_22_3142, letöltve: 2022.07.24.-én

Internet 6: BBC NEWS (2022): *Resignation speech: 'No-one is indispensable' - Boris Johnson's statement in full.* <https://www.bbc.com/news/uk-politics-62081380>, letöltve: 2022.07.24.-én

Internet 7: Az economy-pedia fogalomtárjának FDI definíciója (é.n.): <https://hu.economy-pedia.com/11041070-foreign-direct-investment-fdi>, letöltve: 2022.09.25.

MELLÉKLETEK

1. számú melléklet: A vállalati típusok a változása 2016-tól 2021-ig

	Évek					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Mezőgazdaság, halászat, erdőszet	147 600	147 795	149 165	149 540	148 845	141 030
Termelés	146 320	148 870	150 435	152 015	152 670	155 450
Bányászat, kőfejtés és közművek	13 070	13 620	14 330	14 655	14 965	15 355
Gyártás	133 250	135 250	136 105	137 360	137 705	140 095
Építkezés	301 855	319 860	331 560	343 715	351 250	359 710
Nagy- és kiskereskedelem	369 840	375 290	380 230	389 105	387 040	406 420
Gépjárműkereskedelem	73 460	75 075	75 755	77 200	76 910	78 995
Nagykereskedelem	103 985	103 415	102 560	103 145	101 330	106 740
Kiskereskedelem	192 395	196 800	201 915	208 760	208 800	220 685

Forrás: Saját szerkesztés az ONS adatai alapján

2. számú melléklet: Exporttal és importtal foglalkozó vállalatok főbb adatai

Megnevezés	2017	2018	2019	2020
Vállalkozások száma, db	2 382 100	2 424 800	2 395 600	2 459 200
Exportálók száma, db	238 600	237 000	245 200	262 500
Importálók száma, db	244 400	245 700	238 600	248 200
Azon vállalkozások száma, amelyek egyszerre importálnak és exportálnak, db	143 100	140 300	141 900	137 300
A vállalkozások száma, amelyek vagy importálnak, vagy exportálnak, db	339 900	342 500	341 900	373 500
Azon vállalkozások százaléka, amelyek exportálnak, db	10,0	9,8	10,2	10,7
Azon vállalkozások százaléka, amelyek importálnak, db	10,3	10,1	10,0	10,1
Azon vállalkozások százaléka, amelyek egyszerre importálnak és importálnak, db	6,0	5,8	5,9	5,6
Azon vállalkozások száma, amelyek vagy importálnak, vagy exportálnak, db	14,3	14,1	14,3	15,2

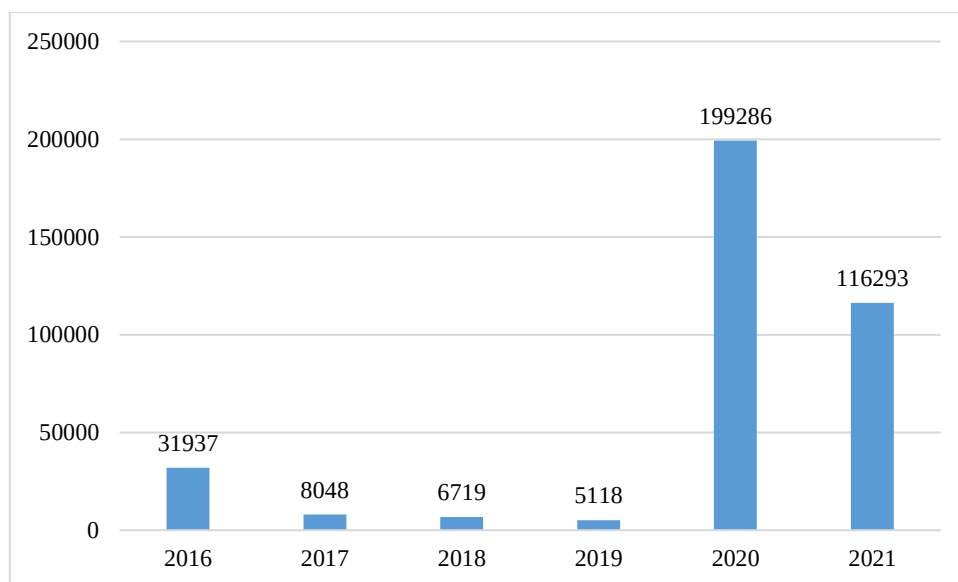
Forrás: Saját szerkesztés az ONS adatai alapján

3. számú melléklet: Az építőipar teljesítménye 2016-tól 2020-ig

Évek	Új házakkal kapcsolatos munkák	Teljes infrastrukturális beruházások	Teljes nem házakkal és infrastruktúrával kapcsolatos munkák	Összes új munka	Az összes új munka %-os változása (2016=100%)
2016	35379	17765	45848	98991	100,00%
2017	40233	20107	48717	109056	110,17%
2018	43581	21526	47246	112354	113,50%
2019	47627	23252	48208	119087	120,30%
2020	37755	22517	39379	99651	100,67%

Forrás: Saját szerkesztés az ONS adatai alapján

4.számú melléklet: Költségvetési deficit alakulása2016-tól2021-ig, millió font

Forrás: Saját szerkesztés az ONS adatai alapján

5. számú melléklet: A leépítések száma az UK-ban 2016-tól2021-ig, 1000 fő

Évek	Elbocsátottak száma
2016	114
2017	104
2018	92
2019	106
2020	228
2021	106

Forrás: Saját szerkesztés az ONS adatai alapján

6. számú melléklet: Az UK HDI számításához használt értékek 2021-ben

Rang	HDI	Várható élettartam születéskor	Aziskoláztatás várható évei	Aziskoláztatás átlagos évei	1 főre jutó GNI
18	0,929	80,7	17,3	13,4	45225

Forrás: Saját szerkesztés az ENSZ adatbázisa alapján